

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри

Професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.

«__» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти **«бакалавр»**

на тему: **ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Виконав: студент Нужний В.Д. 4441 групи

Керівник роботи:

Професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.

Миколаїв – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Економічна сутність фінансової стійкості підприємства	8
1.2. Основні чинники впливу на фінансову стійкість підприємства	15
1.3. Порядок проведення діагностики фінансової стійкості підприємства	23
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «УКРАЇНСЬКЕ ДУНАЙСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО»	31
2.1 Загальна характеристика та аналіз фінансового-господарського стану підприємства	31
2.2 Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»	37
2.3 Діагностика фінансового потенціалу підприємства	44
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ «УКРАЇНСЬКЕ ДУНАЙСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО»	55
3.1. Формування стратегії підвищення фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»	55
3.2 Напрями реалізації стратегії підвищення фінансової стійкості підприємства	63
3.3 Вплив запропонованих заходів на фінансову стійкість ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»	71
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	76
4.1 Характеристика та аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів на підприємстві.....	76
ВИСНОВКИ	83

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Закони ринкової економіки диктують господарюючим суб'єктам необхідність своєчасного аналізу фінансового стану. Це пов'язано з тим, що стійке фінансове становище підприємства в перспективі є необхідною умовою для його ефективних ділових взаємини зі своїми контрагентами. В умовах платіжної кризи в країні, коли зростає ймовірність порушення сформованого фінансового положення в результаті співпраці з «проблемними» господарюючими суб'єктами, для підприємств все більше необхідним стає аналіз фінансового стану. Для успішного функціонування підприємства велике значення має прийняття обґрунтованих економічних рішень на основі всебічного аналізу фінансового стану та якісної оцінки процесів фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Значення аналізу фінансового стану підприємства зростає в зв'язку з тим, що його показники важливі не тільки для керівників підприємства, а й для його існуючих і потенційних партнерів (кредиторів, клієнтів, постачальників та ін.).

З урахуванням сказаного, в сучасних українських умовах особливого значення набуває серйозна постановка аналітичної роботи на підприємствах промисловості, пов'язаної з вивченням і прогнозуванням фінансової стійкості. Це дозволить своєчасно виявити і запобігти негативним тенденціям у фінансово-господарській діяльності підприємства, усунути наявні, а, крім того, оцінити можливість втрати платоспроможності як даного підприємства, так і потенційних і реальних партнерів. У зв'язку з цим, особливої актуальності в умовах розвитку ринкових відносин, набуває дослідження теоретичних і методологічних положень аналізу фінансової стійкості підприємств, і розробка на основі вивченого досвіду методичних рекомендацій.

Важливість даної проблеми стала причиною високої зацікавленості вітчизняних і зарубіжних економістів в розробці дієвої методики оцінки

фінансової стійкості підприємства. В даний час праці багатьох вчених присвячені проблемам даного напрямку аналізу. Це такі вчені, як Ф. Аунапу, І. Бланк, М. Бартолі, Л.В. Дікань, Л.Т. Гіляровська, К. Жессюа, В.А. Забродський, Н.І. Зінченко, Б. Колас, М.О. Кизим, Л. Матіс, Б. Маторі, В.С. Пономаренко, Савицька, Р.С. Сайфулін, Ж.-П. Тібо, О.М. Тридід Г.В., А.Д. Шеремет та ін.

Однак існуючі на сьогоднішній день методики оцінки фінансової стійкості підприємства носять дещо роз'єднаний характер. Ці відмінності полягають як у наборі фінансових показників і критеріальних рівнях їх оцінки, так і, в деяких випадках, в підходах до самої методики аналізу. Висока науково-практична значущість, відсутність системного підходу в аналізі фінансової стійкості підприємств, недостатня розробленість методики аналізу та оцінки фінансової стійкості в контексті зі зростаючою її роллю в сучасних умовах, зумовили вибір теми даного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в розробці теоретико-методичних основ і практичних рекомендацій щодо організації процесу прогнозування фінансової стійкості суб'єкта господарювання, вдосконалення інформаційної бази та інструментарного забезпечення даного процесу.

Для досягнення поставленої мети в роботі висунуті і вирішуються такі *завдання*:

- узагальнити наукові погляди щодо поняття «фінансова стійкість»;
- виявити основні чинники впливу на фінансову стійкість підприємства;
- розглянути етапність проведення діагностики фінансової стійкості підприємства
- дати загальну характеристику та аналіз фінансового-господарського стану ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»;
- здійснити аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»;

- провести діагностику фінансового потенціалу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
- сформуванати стратегію підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»;
- запропонувати основні напрями реалізації стратегії підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»;
- обґрунтувати рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» з точки зору його перспективної оцінки.

Предметом дослідження є процес прогнозування фінансової стійкості господарюючого суб'єкта.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної науки, наукові концепції і практичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері аналізу фінансової стійкості підприємства. Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань були використані загальні наукові та спеціальні методи дослідження: метод системного аналізу, узагальнення, метод фінансового аналізу, графічний і табличний методи.

Інформаційною базою дипломної роботи є роботи зарубіжних і вітчизняних фахівців у цій галузі, присвячені дослідженню різних аспектів аналізу і прогнозування фінансової стійкості економічних суб'єктів. Основні ідеї роботи базуються на концептуальних положеннях теорії фінансового аналізу, а також на системному і процесному підходах до вивчення економічних явищ.

Практична значимість дослідження полягає в формуванні стратегії, спрямованої на підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», в розробці алгоритму її реалізації.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 87 сторінках тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансової стійкості підприємства

Для забезпечення сучасного рівня конкурентного виробництва необхідна стабільна діяльність організації, у зв'язку із чим актуалізується проблема забезпечення фінансової стійкості.

Термін «фінансова стійкість» включає в себе глибокий зміст, тому що містить оцінку всіх аспектів діяльності організації і служить комплексним індикатором її успішного функціонування. Фінансова стійкість – це запорука стабільності діяльності організації, один із чинників її від непередбаченого банкрутства.

Під фінансовою стійкістю організації, на нашу думку, мається на увазі не тільки утримання досягнутого розміру ділової віддачі та ефективності бізнесу але і його збільшення, зберігаючи при цьому його платоспроможність залучаючи додаткові інвестиції в допустимих межах ризику.

В економічній літературі багато інформації містить аналіз дослідження даного предмета Так, під фінансово-стійким станом Лісовий А.В. та Чуницька І.І. розуміють стабільне ведення діяльності організації в світлі довгострокової перспективи, яке характеризується співвідношенням власних і позикових коштів [41, с. 96]. Загорулько Ю.І., Дехтяр Н.Ф. дотримуються такої ж точки зору, як Лісовий А.В. та Чуницька І.І. і визначають фінансову стійкість як збереження платоспроможності організації в перспективі, що характеризується співвідношенням власного і позикового капіталу [25, с. 238].

Куцик В.І. під економічною стабільністю організації має на увазі такий стан грошових ресурсів, який гарантує розвиток підприємства переважно за рахунок

власних коштів при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності при мінімальному рівні ризику [39, с. 274].

Муза І.М. розкриває поняття фінансової стійкості з позиції достатності джерел фінансування для збереження безперервності своєї роботи, пов'язаної зі створенням і продажем продукції в заданому розмірі, а ще оновлення і збільшення необоротних активів [42]. Іншими словами, автор акцентує увагу на своєчасному погашенні виплат заробітної плати персоналу, сплату податків бюджету і оплаті постачальниками за отримані від них поставки і послуги.

Рибак О.М. та Комісарова П.О. розглядають економічну стійкість організації при такому стані фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, яке забезпечує розвиток організації на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [48].

Аналогічної точки зору дотримується Кравченко В.Н., котра розглядає фінансову стійкість з позиції системи абсолютних і відносних показників [36, с. 146].

Більш сучасне і точне визначення фінансової стійкості, на наш погляд, дає Поддєрьогін А.М. [46, с. 11].

Він визначає поняття «фінансової стійкості» як такий фінансовий стан капіталу, при якому співвідношення власних, залучених і позикових засобів забезпечує надійне функціонування в певний момент часу і сталий розвиток усіх його підсистем в кризовому періоді за умови підтримування платоспроможності. Дане поняття, по тлумаченню автора, обумовлено доцільністю поділу понять «стійкість» і «стабільність» на відміну від прийнятого в теорії і практиці їх ототожнення: стійкість слід застосовувати до характеристики стану об'єкта, а стабільність – до процесу його розвитку.

Вважаємо, що на відміну від класичних формулювань, дане визначення включає опис фінансового становища організації не тільки на даний момент часу, але і за певний період розвитку, тобто з'єднує елементи статички і динаміки.

Автором введено в наукову теорію і обґрунтовано свіже поняття «потенційної фінансової стійкості» як особливої форми, що відображає потенціал її збільшення за умови повного і кращого використання всіх видів ресурсів організації [44, с. 38].

Узагальнюючи всі наведені визначення, зазначимо, що, на нашу думку, фінансова стійкість – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою і раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними засобами для своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

При цьому важливим питанням є момент початкового формування фінансових ресурсів підприємства, а також належність до певної організаційно-правової форми, так як при різних формах власності слід розглядати різні джерела формування фінансових ресурсів. Представимо на рис. 1.1 фінансові ресурси підприємства.

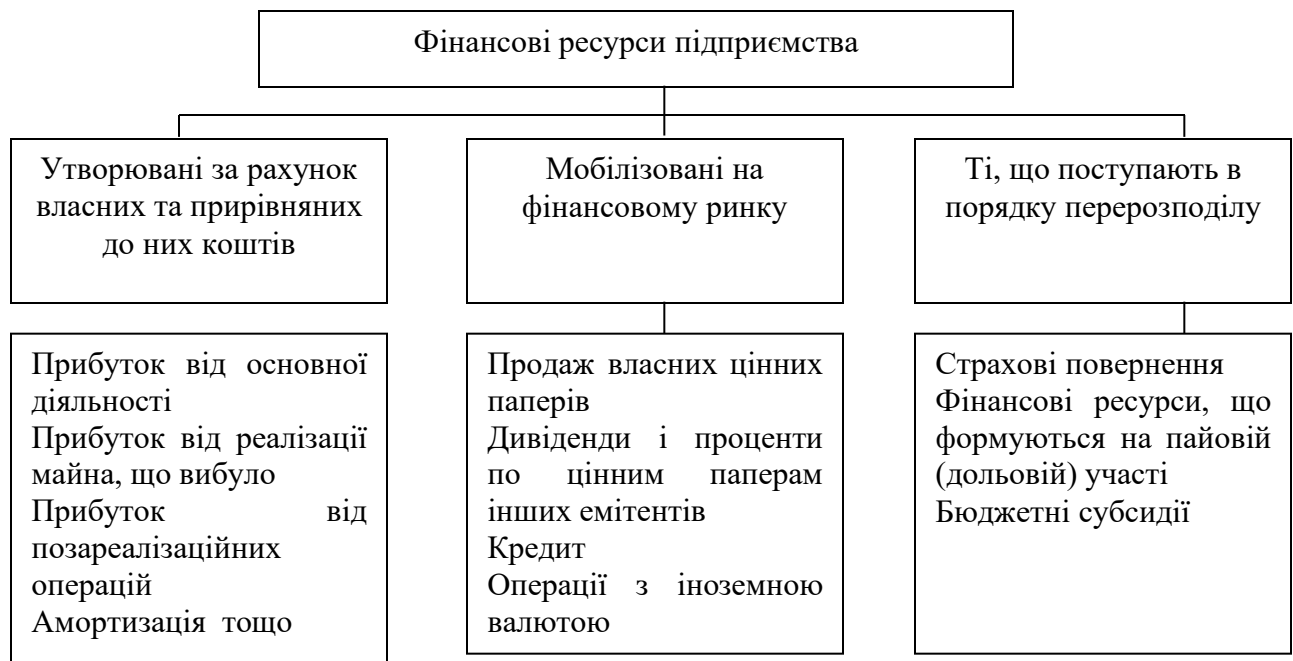

Рис. 1.1 Структура фінансових ресурсів підприємства

Джерело: складено на основі [44; 46]

Питанню джерел формування фінансових ресурсів в літературі приділяється особлива увага, і уточнюється, що вони поділяються на власні (внутрішні) і позикові (зовнішні) (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Фінансові ресурси організації

Власні кошти	Позикові кошти
Статутний капітал	Кредити банків
Додатковий капітал	Інші позикові кошти
Резервний капітал	Бюджетні кошти
Нерозподілений прибуток	Кошти позабюджетних фондів
Доходи майбутніх періодів	Кошти від випуску облігацій
Інші резерви	Кошти від емісії акцій

Джерело: складено на основі [42]

У сучасних умовах багато організацій, особливо промислові, відчувають брак власних коштів, необхідних для їх розвитку. Аналіз структури капіталу має велике значення і для власників підприємства, і інвесторів, так як співвідношення

залучених і власних коштів визначає політику фінансового управління організацією.

Політика фінансового управління організацією спрямована на необхідність вибору з безлічі варіантів використання фінансових ресурсів найкращого способу. При цьому обраний варіант використання ресурсів має забезпечити вище задоволення платоспроможного попиту, і, відповідно, повинен бути побудований на принципі раціональності. Тому важливим аспектом є досягнення мети при найменших витратах: при певних витратах ресурсів потрібно випускати якомога більше товарів або при заданих витратах отримувати максимальні результати. Також слід зазначити, що економічний вибір політики управління повинен бути пов'язаний з рішенням про те, що і коли робити, для кого і як забезпечити гнучкість прийняття рішень. При цьому в основі прийняття рішення про економічний вибір лежить альтернативна вартість, тобто упущена можливість займатися різними з доступних видів діяльності, що вимагає того ж часу і тих же ресурсів.

Система управління фінансами малого підприємства має на увазі збереження фінансової рівноваги, тобто стану, при якому підприємство зможе балансувати між фінансовою стійкістю і рентабельністю. Дане припущення обґрунтовується тим фактом, що досягнення високої рентабельності за рахунок спрямування ресурсів в одну найбільш прибуткову сферу діяльності може призвести до втрати ліквідності (зупинки процесів виробництва і обігу товарів на інших стадіях) і збільшення фінансового циклу підприємства малого бізнесу. При цьому, зайве зв'язування фінансових коштів також збільшує фінансовий цикл і означає відносний відтік коштів з більш рентабельною поточною діяльністю. Відмова від використання позикового капіталу, пов'язаного з ризиком втрати фінансової стійкості, означає упущену можливість збільшити рентабельність власного капіталу, використовуючи дію фінансового важеля.

В обґрунтування вищевикладеної позиції представимо на рис. 1.2 складові фінансової рівноваги підприємства.

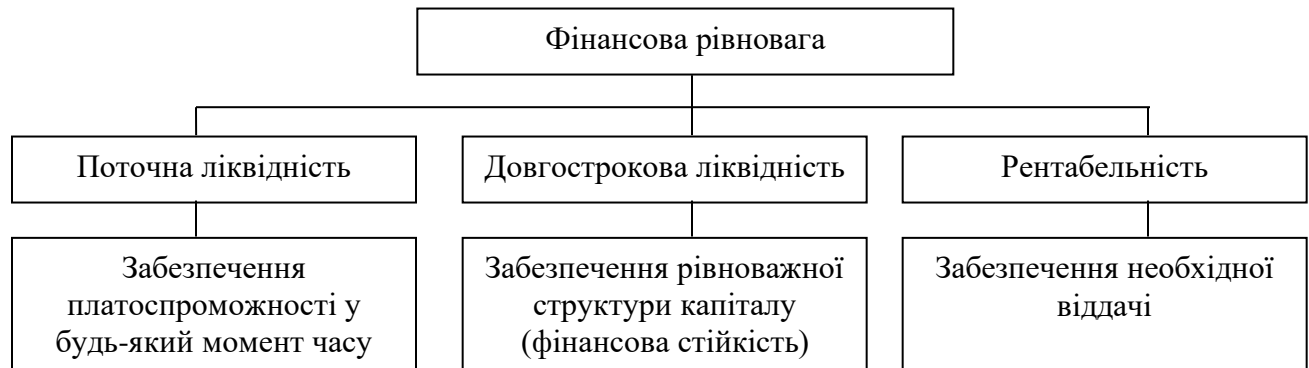

Рис.1.2 Складові фінансової рівноваги підприємства

Джерело: складено на основі [42; 46]

Для більш повного розуміння логіки функціонування системи управління вивчимо процес функціонування системи управління фінансами (рис. А.1).

В економічній літературі говориться про те, що основними елементами системи управління фінансами є суб'єкт управління та об'єкт управління, при цьому суб'єкт впливає на об'єкт за допомогою різних функцій управління: аналізу, планування, організації, обліку, контролю, регулювання. Складемо схему системи управління фінансами підприємства малого бізнесу (рис. 1.3).

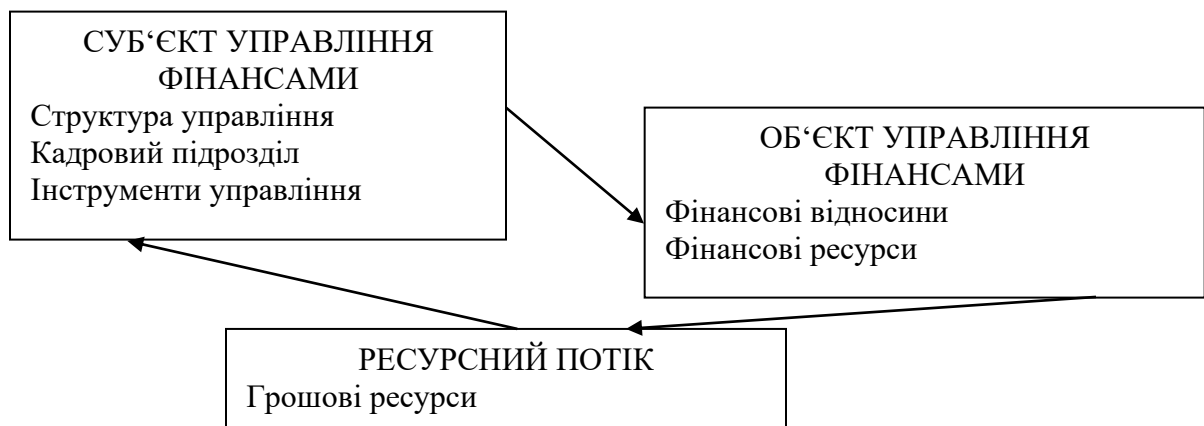

Рис. 1.3 Схема системи управління фінансами підприємства

Джерело: складено на основі [44]

Суб'єкт управління може бути охарактеризований у взаємозв'язку між структурою управління фінансами, кадрами, інструментарієм, інформаційною базою та технічними засобами управління.

При цьому об'єкт системи управління фінансами малого бізнесу представляє сукупність трьох взаємопов'язаних елементів: відносини, ресурси, джерела фінансових ресурсів (зобов'язання). Фінансові відносини як елемент об'єкта системи управління впливають на активи і зобов'язання учасників відносин. Їм властива договірна основа, як приклад фінансових відносин можна привести відносини з постачальниками продукції, з бюджетом, працівниками і т.д.

Другим елементом об'єкта системи управління фінансами, якому ми приділили раніше велику увагу, є фінансові ресурси – довгострокові матеріальні, нематеріальні і фінансові активи, виробничі запаси, дебіторська заборгованість і грошові кошти та їх еквіваленти. В даному випадку слід зазначити, що мова йде про доцільність вкладення в ті чи інші активи і їх співвідношення при управлінні фінансами підприємства. Політика керівництва щодо фінансових ресурсів спрямована в першу чергу на підтримку ресурсного потенціалу підприємства, і намагатися не допускати заморожування коштів у тих чи інших активах. Управління джерелами фінансових ресурсів найбільш значимо з тієї позиції, що ці ресурси на позиковій основі, за які потрібно платити. Тому основним завданням є завдання оптимізації структури джерел фінансування в довгостроковому і в короткостроковому аспектах. На закінчення відзначимо, що система управління фінансами здійснюється в рамках чинного законодавства на основі правового і нормативного забезпечення.

Таким чином, не дивлячись на різноманітність підходів до визначення сутності поняття «фінансова стійкість» до сих пір не існує загальноприйнятого розуміння даного поняття. Узагальнення різних підходів до аналізу змісту поняття «фінансова стійкість підприємства» дозволяє сформулювати наступне визначення: під фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти характеристику фінансового

стану підприємства, яка відображатиме його здатність функціонувати і розвиватися в умовах постійної зміни факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, що дає можливість на основі показників визначити рівень фінансового потенціалу підприємства і дозволяє сформулювати напрямки подальшого зростання фінансової стійкості. Представлений підхід до визначення фінансової стійкості підприємства розкриває дану категорію з різних позицій, враховуючи як чинники впливу на фінансову стійкість підприємства, так і рівень його фінансового потенціалу.

1.2. Основні чинники впливу на фінансову стійкість підприємства

Фінансово-стійким вважається така господарююча організація, яка за рахунок особистих коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає ризикової дебіторської та кредиторської заборгованості і вчасно за своїми зобов'язаннями. В результаті здійснення будь-якої господарської операції фінансовий стан організації може залишатися постійним або покращитися або погіршитися. Потік господарських операцій, що здійснюються щодня, є як би «підбурювачем» даного стану фінансової стійкості, причиною переходу з одного типу стійкості в інший [47, с. 69].

До теперішнього часу немає встановленої систематизації факторів, що впливають на фінансову стабільність організації, проте можна узагальнити деякі з них.

Розрізняють такі фактори:

- за місцем виникнення – зовнішні і внутрішні;
- значущості результату – головний і другорядні;
- структурою – прості і складні;
- часу дії – постійні і короткострокові.

При розгляді першого фактора класифікації слід звернути увагу, що внутрішні чинники безпосередньо залежать від правил роботи самої організації. До них відносять склад і структуру випущеної продукції, активів і грошових ресурсів організації, тактику управління активами [50, с. 47].

До зовнішніх факторів відносять зміни, котрі повністю або частково не залежать від організації [8, с. 84].

Більш об'ємна фінансова стійкість організації, як правило, розкривається завдяки вивчення рівноваги між статтями активу і пасиву балансу на основі співвідношення:

- необоротних активів та джерел їх формування;
- оборотних активів та джерел їх формування;
- матеріальних запасів та джерел їх формування;
- дебіторської і кредиторської заборгованостей;
- фінансових і нефінансових активів та джерел їх формування.

При виникненні рівноваги активу та пасиву отримуємо збалансованість надходження і відтоку грошових коштів, а, отже, і платоспроможність організації та її фінансову стійкість. Саме тому, аналіз фінансової рівноваги активів і пасивів балансу – основна частина складової оцінки фінансової стійкості організації, її платоспроможності та ліквідності [21, с. 195].

Одні автори ставлять рівність між поняттями «фінансова рівновага» і «фінансова стійкість», інші, думку яких ми поділяємо, вважають, що поняття «фінансова стійкість» більш об'ємне, оскільки для фінансової стійкості і стабільності важлива не тільки фінансова рівновага балансу на певну дату, але й гарантія збереження його в майбутньому. А такими є фінансово-господарські результати діяльності організації: прибутковість капіталу, рентабельність продажів, швидкість оборотності капіталу, вкладеного в активи, коефіцієнт стійкості його зростання [10, с. 214].

Основним показником, що характеризує фінансовий стан організації та її стійкість, виступає забезпеченість запасів (матеріальних оборотних активів) стійкими джерелами фінансування, до яких відносять власний оборотний капітал, та короткострокові кредити банку під товарно-матеріальні цінності [32, с. 102].

Забезпеченість запасів стабільними джерелами фінансування встановлюється порівнянням їх сум на відповідну дату.

Нестача або надлишок планових джерел коштів для формування запасів (постійної частини оборотних активів) є одним з критеріїв оцінки фінансової стійкості організації, відповідно до якого виділяють чотири її типи [30, с. 141].

Для оцінки фінансової стійкості необхідно вивчити співвідношення, які склалися між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Роблячи відстрочку платежу клієнтам, підприємство вивільняє кошти з обороту на певний термін. Частково ця сума перекривається кредиторською заборгованістю постачальникам ресурсів.

Краще, щоб суми дебіторської та кредиторської заборгованості були врівноважені за розміром і термінами погашення. Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською свідчить про те, що організація має позитивну монетарну позицію, тобто допускає іммобілізацію оборотних коштів, що в умовах інфляції призводить до скорочення власного капіталу. У протилежній ситуації має місце негативна монетарна позиція, яка сприяє зростанню власного капіталу.

У той же час наявність коштів у дебіторській заборгованості при своєчасній її інкасації гарантує погашення кредиторської заборгованості [12, с. 148].

Представимо об'єднання активів організації на фінансові та нефінансові на рис. 1.4.

Основні засоби	Не фінансові довгострокові активи	Нефінансові активи	Немобільні активи	Власний капітал
Нематеріальні активи				
Запаси і затрати				
Довгострокові фінансові вкладення	Не фінансові оборотні активи	Фінансові активи	Немобільні активи	Позиковий капітал
Дебіторська заборгованість	Фінансові немобільні активи			
Відвантажена продукція				
Строкові депозити	Фінансові мобільні активи	Фінансові активи	Немобільні активи	Позиковий капітал
Короткострокові фінансові вкладення				
Грошові кошти				

Рис. 1.4. Об'єднання активів організації на фінансові та нефінансові

Джерело: складено на основі [12]

Виходячи із рис. 1.4, можна побачити, що запас фінансової стійкості підприємства стійкості зростає по мірі перевищення власного капіталу над нефінансовими активами або ж навпаки, перевищення нефінансових активів над власним капіталом говорить про його хитку стійкість.

Загальний висновок про фінансову стійкість організації має базуватися на результатах всебічного ґрунтовного аналізу як позитивних, так і негативних факторів, найзагальніші з яких представлені на рис. 1.5.

Однією з основних умов ефективного управління організацією вважається достатній обсяг грошових коштів, а також правильне управління грошовим обігом, підтримання його збалансованості в часі, і відповідно, забезпечення ліквідності і платоспроможності організації. Це обумовлено тим, що проведення

основної частини господарських операцій пов'язано з надходженням або вибуттям грошових коштів.

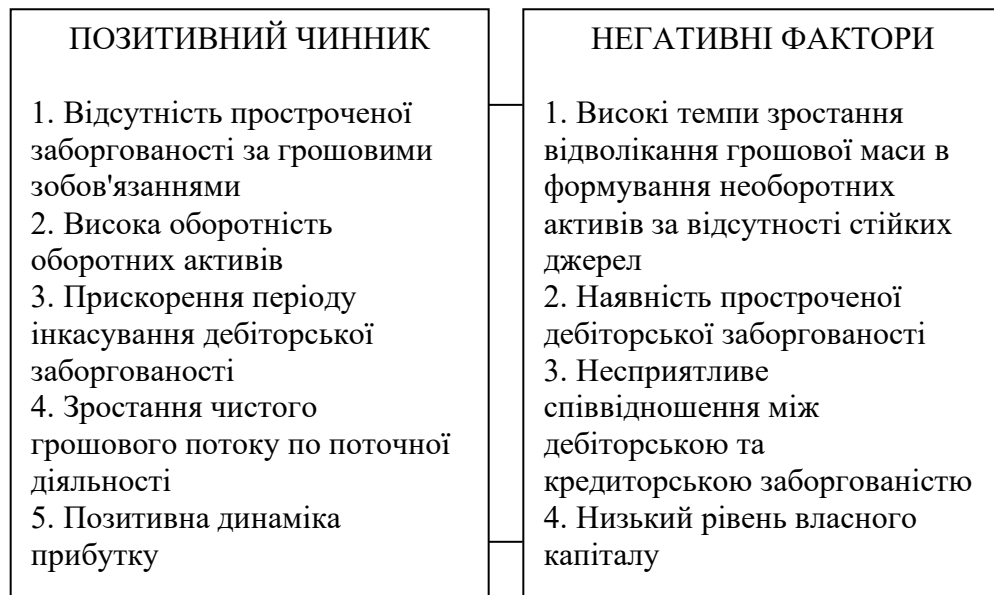

Рис. 1.5. Основні фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості

Джерело: складено на основі [13]

Використання грошових коштів направлено на підтримку необхідного обсягу оборотних активів, а також для вкладу в витрати довгострокового характеру. Тому для здійснення своїх витрат організація повинна забезпечити правильний приплив грошової маси у вигляді прибутку від продажів продукції, робіт, послуг, надходження різного роду доходів на вкладений капітал, отримання позикових коштів і т.д. Таким чином, діяльність організації служить об'єктивною передумовою виникнення грошових коштів.

Одним з основних моментів при управлінні коштами організації є визнання забезпеченості оптимальним обсягом грошових коштів. Дане твердження аргументується тим, що нестача грошових коштів може негативно позначитися на платоспроможності організації, зниження її ліквідності, збитковості або навіть припинення діяльності, а надлишок коштів може призвести до відволікання з

виробничо-комерційного обороту, неотримання доходу. Для прийняття правильних управлінських рішень, пов'язаних з рухом грошових коштів організації, необхідний систематичний детальний аналіз і оцінка грошових потоків організації. Тому мета управління грошовим обігом полягає в тому щоб максимально забезпечити ефективність діяльності організації в поточному і перспективному періодах, а серед основних завдань управління грошовими потоками підприємства повинні стати:

- формування достатнього обсягу грошових коштів згідно із потребами підприємства;
- оптимізація розподілу наявного обсягу грошових коштів за видами діяльності підприємствами та напрямками їх використання;
- забезпечення високого рівня фінансової стійкості організації в процесі його розвитку;
- підтримка постійної платоспроможності;
- максимізація чистого грошового обороту організації, що забезпечує задані темпи економічного розвитку на умовах самофінансування;
- забезпечення мінімізації втрат вартості грошових коштів в процесі їх використання.

Отже, метою аналізу грошових коштів організації є отримання необхідного обсягу їх параметрів, що дають об'єктивну і своєчасну характеристику напрямів їх надходження і витрачання, а також склад, структура і оцінка впливу різних чинників на зміну грошового обороту організації. Тому основними завданнями аналізу грошових коштів організації можна назвати наступні:

- оцінка оптимальності обсягів грошового обороту організації;
- оцінка оптимальності грошового обороту за видами господарської діяльності;
- оцінка складу, структури, напрямків руху грошових коштів підприємства;

- оцінка динаміки обороту грошових коштів організації;
- виявлення та вимірювання впливу різних чинників на формування грошового обороту організації;
- розробка пропозицій щодо реалізації резервів зростання ефективності використання грошових коштів організації.

Основним етапом процесу управління грошовим обігом в організації є проведення аналізу грошових коштів, який дозволяє оцінити ступінь платоспроможності і виявити ключові проблеми (дефіцит грошових коштів, касові розриви і т.д.), а також вибудувати стратегію управління ліквідними активами. Аналіз грошових коштів організації необхідно доповнити оцінкою управління запасами і дебіторською заборгованістю.

У процесі аналізу руху грошових коштів в поточному періоді вирішують два взаємопов'язані завдання:

- оцінка рівномірності і стабільності грошового обороту;
- оцінка достатності коштів для забезпечення поточної діяльності та покриття непередбачених витрат.

Необхідна умова успішного вирішення поставлених завдань – аналіз відхилень фактичних показників від бюджетних (запланованих), встановлення частоти і величини відхилень і розривів між ними. Важливо виявити як на сприятливі, так і на небажані тенденції, визначити конкретне джерело і причину недосягнення заданого результату або заданих темпів зростання. Таким чином, за допомогою аналізу можна виявити «вузькі місця» в управлінні грошовим обігом, оптимізувати залишки грошових коштів на рахунках і в касі, а також створити резерв готівки, розмістити вільні грошові кошти.

Головними причинами зниження грошового обороту від поточної (операційної) діяльності організації можуть стати такі як необґрунтоване зростання поточних активів, зменшення швидкості обороту товарних запасів,

падіння обсягів продажів, збільшення витрат і т.д. Представимо основні можливі причини зміни статей фінансових звітів в таблиці 1.4.

При виявленні неплатоспроможності організації застосовують сукупність показників платоспроможності, яку складають коефіцієнти, що характеризують структуру поточних активів, достатність грошових коштів і можливість покриття боргових зобов'язань.

Таблиця 1.3

Можливі причини зміни грошового обороту організації

Зміна статей звіту	Можливі причини зміни статей звіту
Зміна статей оборотних активів організації	
Приріст поточних активів перевищує приріст виручки від реалізації	1. Уповільнення оборотності поточних активів (проблеми з ліквідністю і платоспроможністю) 2. Зміна політики керівництва щодо управління поточними активами (зміна стратегії)
Скорочення зростання поточних активів підприємства	1. Недостатність виручки від реалізації 2. Прискорення оборотності поточних активів і вивільнення коштів
Зміна статей поточних зобов'язань організації	
Зростання поточних зобов'язань підприємства	1. Збільшення виручки від реалізації і збільшення кредиторської заборгованості 2. Проблеми з платоспроможністю
Зниження поточних зобов'язань підприємства	1. Зменшення виручки 2. Зміна політики управління поточними зобов'язаннями
Зміна результатів фінансової діяльності організації	
Сума надходжень перевищує суму платежів	Організація здатна погасити зобов'язання за кредитами
Сума надходжень нижче суми платежів	Організація не здатна погасити зобов'язання за кредитами
Результати поточної діяльності перевищують результати фінансової діяльності	Організація здатна генерувати грошові кошти в результаті основної діяльності

Джерело: складено на основі [15]

В цілому слід зазначити, що фінансова стійкість підприємства – це комплексне поняття, яке формується в ході фінансово-господарської діяльності суб'єкта і знаходиться під впливом факторів різноспрямованої дії. На нашу думку, в сучасних умовах економіки застосовувати метод кількісної оцінки для систематизації зовнішніх факторів не представляється можливим. Отже,

практично неможливо спрогнозувати рівень фінансової стійкості підприємства тільки на основі вивчення зовнішніх факторів. У свою чергу, чинники внутрішнього середовища піддаються прогнозуванню, в результаті чого можна мінімізувати ступінь їх негативного впливу при прийнятті рішень.

1.3. Порядок проведення діагностики фінансової стійкості підприємства

Аналіз фінансової стійкості підприємства – найважливіший етап оцінки його діяльності та фінансового благополуччя, котрий відображає результати поточний, інвестиційний та фінансовий розвиток підприємства, містить необхідну інформацію для інвесторів, характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал [51, с. 167].

Фінансову стійкість можна розділити на внутрішню та зовнішню (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Види фінансової стійкості

Внутрішня фінансова стійкість	
Фінансові ресурси	Пов'язує всі інші воедино, так як їх функціонування безпосередньо залежить від обсягу фінансів, вкладених в ці ресурси
Основні засоби	Використовують при обладнанні і оснащенні виробництва, допомагають створювати блага, тим самим збільшуючи фінансовий добробут підприємства
Внутрішня фінансова стійкість	
Трудові ресурси	Представляють також один з найбільш важливих аспектів. Існує пряма залежність ефективності діяльності підприємства від кваліфікованості кадрів, працездатності і віддачі кожного співробітника. У зв'язку з цим, велике значення мають адміністративні ресурси, які повинні здійснювати розподіл робочої сили і контроль над нею, вивільняючи наявний потенціал
Матеріальні ресурси	Якщо підприємство є виробничим, то залежність від даних ресурсів зростає. Правильно підібрані якісні та кількісні характеристики ресурсів, безсумнівно, становлять 50% успіху діяльності підприємства
Зовнішня фінансова стійкість	
Економічне середовище	Сприятливе інвестиційне середовище, здорова конкуренція, що розвивається, кон'юнктура ринку
Політичне середовище	Прозора політика оподаткування, доступність державних програм, пільгове кредитування

Джерело: складено на основі [51]

З наведеної табл. 1.4 видно, що кожен тип фінансової стійкості складається під впливом певних факторів. Для оцінки тієї чи іншої стійкості необхідно виділити конкретний параметр і проаналізувати його, застосовуючи наявні методи і прийоми. Потім на основі отриманих результатів можна зробити висновок про рівень фінансової стійкості. Даний алгоритм застосуємо до аналізу внутрішньої фінансової стійкості, так як в різних джерелах наводиться досить багато способів оцінки того чи іншого виду ресурсів, які відрізняються використанням чітко визначених якісних і кількісних характеристик, наявність яких у зовнішньому середовищі порівняно мало.

Таким чином, складніше йде справа з аналізом зовнішніх рушійних сил. Якщо внутрішні фактори залежать від керівництва, його грамотного управління, то зовнішня фінансова стійкість не залежить від того, як побудована робота на підприємстві. Тому будь-якому господарюючому суб'єкту необхідно швидко реагувати на зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, щоб мультиплікувати даний ефект внутрішніми факторами і тим самим отримати найбільшу вигоду і прибуток.

Для аналізу зовнішньої фінансової стійкості можна використовувати такі прийоми, як PEST-аналіз і SWOT-аналіз. PEST-аналіз призначений для стратегічного прогнозування, виявлення та оцінки факторів зовнішнього середовища, які можуть в сьогоденні і майбутньому вплинути на діяльність господарюючого суб'єкта. Отримання необхідної інформації засноване на експертних оцінках (по 9-ти бальній шкалі), тобто чим вище експертна оцінка, тим серйозніша загроза для даного підприємства. SWOT-аналіз допомагає розглядати можливості і загрози самого підприємства і пов'язує з зовнішніми.

Для аналізу фінансової стійкості підприємства використовують різні прийоми і способи. Якщо брати до уваги, що фінансова стійкість – широке і

узагальнююче поняття, то для повного аналізу необхідно проводити аналіз рентабельності, ліквідності та інших показників.

Щоб визначити типи і рівень фінансової стійкості необхідно провести аналіз фінансової діяльності підприємства. Часто використовуваними і традиційними видами аналізу є горизонтальний, вертикальний, статистичний аналіз

Горизонтальний аналіз полягає в порівнянні значень кожної статті бухгалтерської звітності в поточному періоді із значенням попередніх періодів для розгляду їх динаміки. Таким чином, можна відстежити кожну статтю доходу або витрати за тривалий проміжок часу і при виникненні негативного результату провести ряд заходів, який дозволить поліпшити цю статтю звітності [11, с. 325].

Вертикальний аналіз дозволяє визначити ступінь впливу окремої складової на сумарну величину і полягає в розрахунку питомої ваги тієї чи іншої статті звітності у величині підсумкового показників. Дані види аналізу зазвичай об'єднують і відображають в єдиній аналітичній таблиці.

Статистичними методами аналізу фінансової стійкості є: методи абсолютних, відносних і середніх величин; прийом порівняння, зведення і угруповання; прийом ланцюгових підстановок; прийом різниць [23, с. 112].

У науковій та навчальній літературі широко висвітлюються методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості, в яких фундаментально простежуються дві групи методів:

— засновані на розрахунку і оцінці відносних показників – фінансових коефіцієнтів;

— засновані на розрахунку й оцінці абсолютних показників.

Коефіцієнтний метод є найпоширенішим методом аналізу фінансової стійкості, застосування якого вимагає розрахунку і оцінки системи фінансових величин, що дозволяють охарактеризувати якісний склад джерел коштів і дають можливість оцінити раціональність розподілу цих джерел. Однак значення

коефіцієнтів і їх мінімальні пороги не можна строго застосовувати до всіх видів господарюючих суб'єктів.

Механізм розрахунку цих показників і їх сутність представлені в табл. А.1 (Додаток А)

Викладені в таблиці коефіцієнти розраховуються за даними річної бухгалтерської звітності підприємства. За підсумками обчислення аналізують отримані значення, які в ідеалі повинні укладатися в нормативний діапазон, визначений для кожного показника окремо. Однак коли справа доходить до формулювання загального висновку, найчастіше виникають труднощі у визначенні рівня фінансової стійкості. Це є недоліком використання наведених вище коефіцієнтів і пов'язано з тим, що, як правило, в динаміці всі показники змінюються різноспрямовано. Наприклад, може виникнути ситуація, при якій коефіцієнт автономії буде зростати при одночасному зменшенні величини власного оборотного капіталу і, відповідно, коефіцієнта мобільності власного капіталу. Тому обґрунтованість висновків, з одного боку, залежить від досвіду і професіоналізму аналітика, з іншого – від якості результатів поглибленого аналізу змісту показників, які проявили несприятливу тенденцію [17, с. 95].

Не варто забувати, що, як уже було сказано, внутрішні чинники впливають на фінансову стійкість підприємства. Наприклад, якщо зупинитися на необоротних активах, то і оснащеність виробництва, і склад основних засобів, і обсяг амортизаційних відрахувань зачіпають фінансову сторону діяльності підприємства. Основні засоби можуть бути придбані в лізинг, що негативно позначається на рівні фінансової стійкості, так як дане обладнання необхідно оплачувати з власних коштів, що знову ж знижує їх величину і забезпеченість позикового капіталу.

На фінансовий стан підприємства впливає і питання власності виробничих площ, адже якщо вони знаходяться у власності, то розмір витрат на їх утримання становить в результаті меншу величину, так як не включає орендні платежі.

Отже, розглядаючи різні способи аналізу фінансової стійкості, не можна не сказати, що в даних розрахунках не враховуються всі фактори, які є важливими в діяльності господарюючого суб'єкта. Всі підприємства функціонують з метою отримання прибутку, і в даному процесі задіяно безліч чинників і компонентів, завдяки яким досягається поставлена мета. Однак щоб досягти бажаних результатів, необхідно грамотне управління фінансовими засобами, а, отже, і фінансовою стійкістю, тому що збереження фінансової стійкості необхідного рівня забезпечує отримання прибутку і підвищує темпи виробничого зростання.

Для визначення рівня фінансової стійкості господарюючого суб'єкта, проводять також оцінку абсолютних показників.

Абсолютні показники фінансової стійкості, що характеризують рівень забезпеченості оборотних активів джерелами їх формування, представлені в табл. Б.1 (Додаток Б)

В результаті можна визначити три показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування:

надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (Δ ВОК) за формулою 1:

$$\Delta \text{ВОК} = \text{ВОК} - \text{З}, \quad (1.1)$$

надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових джерел фінансування запасів (Δ ВДД) за формулою 2:

$$\Delta \text{ВДД} = \text{ВДД} - \text{З}, \quad (1.2)$$

надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел покриття запасів (Δ ОДЗ) за формулою 3:

$$\Delta \text{ОДЗ} = \text{ОДЗ} - \text{З}, \quad (1.3)$$

Виходячи з вище перерахованих показників, можна визначити тип фінансової стійкості підприємства [24].

Наведені показники забезпеченості запасів відповідними джерелами фінансування трансформують в трехфакторную модель (М), представлену у вигляді формули 4:

$$M = (\Delta \text{ВОК}; \Delta \text{ВДД}; \Delta \text{ОДЗ}), \quad (1.4)$$

За цією моделлю якраз і визначають тип фінансової стійкості підприємства. На практиці зустрічаються чотири типи фінансової стійкості, які можна звести в табл. В.1.

Перший тип фінансової стійкості можна представити у вигляді такої формули 5:

$$M1 (1,1,1); (\Delta \text{ВОК} > 0; \Delta \text{ВДД} > 0; \Delta \text{ОДЗ} > 0), \quad (1.5)$$

Абсолютна фінансова стійкість (М1) на практиці зустрічається дуже рідко; при даному типі фінансової стійкості підприємство забезпечує запаси і формує витрати на виробництво з власних фінансових джерел, тобто власного капіталу. Так як основні показники фінансової стійкості при розрахунках спираються на співвідношення власних і позикових коштів, відзначимо, що співвідношення 60% власного капіталу до 40% - позикового буде оптимальним. Однак дане співвідношення може бути скоригована відповідно за специфікою вироблених благ і кон'юнктурою ринку. Даний тип фінансової стійкості є найбільш рідкісним для підприємств сучасної української економіки, так як їм потрібні постійні фінансові вливання для розвитку виробництва.

Другий тип (нормальна фінансова стійкість) можна виразити наступним чином (формула 6):

$$M2 (0,1,1); (\Delta \text{ВОК} < 0; \Delta \text{ВДД} > 0; \Delta \text{ОДЗ} > 0), \quad (1.6)$$

Нормальна фінансова стійкість гарантує виконання фінансових зобов'язань господарюючого суб'єкта перед контрагентами і державою.

Даний тип зустрічається набагато частіше, проте на відміну від першого вже не є ідеальним в співвідношенні власного і позикового капіталу, так як обсяг позикових джерел фінансування переважає обсяг власних коштів. Обсяг

позикового капіталу також залежить від виробничої специфіки підприємства, але не повинен перевищувати 60% від усього обсягу фінансування. В іншому випадку підприємство не зможе вчасно погашати свої зобов'язання, що буде призводити до боргів і затримки розвитку виробництва, а слідом погіршення репутації негайно позначиться на закупівлях і ринку збуту.

Третій тип (нестійкий фінансовий стан) встановлюють по формулі 7:

$$M3 (0,0,1); (\Delta BOK < 0; \Delta BDD < 0; \Delta OДЗ > 0), \quad (1.7)$$

На сьогоднішній стадії розвитку економіки і ситуації в країні даний тип фінансової стійкості зустрічається частіше, так як не всі підприємства здатні втриматися «на плаву» при різких змінах зовнішніх чинників, що змушує їх збільшувати величину кредитів і позик. Позикові кошти переважають над власним капіталом, і підприємство не завжди в змозі розплачуватися з кредиторами. Більшість підприємств, так чи інакше, стикалися в певні періоди свого функціонування з такою ситуацією, тому що розвиток будь-якого підприємства відбувається хвилеподібно. За підйомом слідує спад виробництва, при якому деякі наближаються до четвертого типу фінансової стійкості, а деякі минувають його, знаходять абсолютно нові шляхи вирішення фінансових проблем, проводячи реінжиніринг виробництва, освоюючи нові ринки збуту тощо.

Четвертий тип (кризовий фінансовий стан) можна представити у наступному вигляді (формула 8):

$$M3 (0,0,0); (\Delta BOK < 0; \Delta BDD < 0; \Delta OДЗ < 0), \quad (1.8)$$

У цій ситуації підприємство виявляється повністю неплатоспроможним і знаходиться на межі банкрутства, так як основний елемент оборотних активів у вигляді запасів не забезпечений джерелами фінансування.

Таким чином, фінансова стійкість є тим показником, який включає в себе безліч характеристик, може дати адекватну картину по платоспроможності та інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта. Управління фінансовою

стійкістю є важливим процесом в управлінні фінансовими ресурсами підприємства.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «УКРАЇНСЬКЕ ДУНАЙСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО»

2.1 Загальна характеристика та аналіз фінансового-господарського стану підприємства

Приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» із 100% пакетом акцій, що належать державі в особі Міністерства інфраструктури України (державна корпоративна власність).

Створено в 1944 році сьогодні ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» – одна з найбільших судноплавних компаній не тільки в Україні, але й у Західній Європі. Свідченням тому є велика кількість вітчизняних і міжнародних нагород, серед яких «Золота Фортуна», сертифікат про входження до рейтингу «100 кращих компаній України», номінація в «Золотій книзі української еліти», Почесний диплом з присвоєнням звання «Золота торгова марка», міжнародна премія «Бізнес –Олімп» [43].

Місія ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» полягає в задоволенні ринкового попиту на вантажні та пасажирські перевезення річкою Дунай, підвищенні ефективності діяльності та якості послуг і глибокої інтеграції в європейську транспортну систему

ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» є лідером ринку дунайських перевезень, працює для клієнтів, сприяє об'єднанню європейських народів, інтегрує Україну в ЄС. Діяльність компанії здійснюється завдяки потужному річковому флоту та майстерності команди професіоналів. Стратегічна концепція ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» – збереження статусу лідера на ринку дунайських перевезень та забезпечення приросту обсягу перевезень вантажів річковим флотом щонайменше на 2% на рік.

Основними стратегічними цілями ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» на 2019-2023 рр. визначено [43]:

- приріст чистого прибутку щонайменше на 15% на рік як джерела коштів на оновлення флоту;
- збільшення вантажної бази річкового балансового флоту щонайменше на 2% на рік;
- оновлення і модернізація флоту;
- підвищення продуктивності праці щонайменше на 3% на рік.

Реалізація зазначених цілей дозволить трансформувати ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у прибуткову, технологічну компанію за рахунок підвищення ефективності бізнес-процесів, зростання якості надання транспортних послуг; модифікувати корпоративну стратегію ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» та перейти від стратегії виживання до стратегії обмеженого зростання.

Загальну характеристику ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» представими у вигляді табл. 2.1

Таблиця 2.1

Загальні відомості про ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

Повне та скорочення найменування	Приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
Код ЄДРПОУ	01125821
Вид діяльності	50.20 Морський і прибережний вантажний транспорт
Форма власності	Акціонерне товариство
Юридична адреса:	68600, Одеська обл. м. Ізмаїл, вул. Пароходна, 28
Контактна інформація:	(048)25550 kssrz@kiliva
Уповноважена особа	Яценко П.Д.

Джерело: за матеріалами підприємства

Основними видами діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» є [43]:

— внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів морським і річковим транспортом;

— суднобудування та судноремонт.

Структура пароплавства – традиційна для судноплавних компаній та включає три блоки управління:

— блок стратегічного управління, традиційний для акціонерних товариств:

Міністерство інфраструктури України;

Наглядова рада;

Ревізійна комісія;

Правління ПрАТ;

Голова Правління ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»;

б) блок основних виробничих підрозділів, які займаються комерційною експлуатацією флоту – служба експлуатації флоту.

в) блок обслуговуючих підрозділів: служба безпеки судноплавства, технічна служба, економічна служба, відділ роботи з персоналом, централізована бухгалтерія та інші, підрозділів, що забезпечують роботу флоту та берегових підрозділів пароплавства з технічного обслуговування й ремонту, постачання, комплексного обслуговування – ГВСП «Кілійський суднобудівельно-судноремонтний завод», ГВСП «База технічного обслуговування флоту», ГВСП «Підмінний екіпаж».

Діюча організаційна структура ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» представлена на рис. Г.1 (Додаток Г)

Основні виробничі показники компанії представлено у табл. 2.2.

Як бачимо із показників табл. 2.2, за 2020 р. флотом ПрАТ «УДП» перевезено 1320,0 тис. тонн вантажів, що на 2020 році очікується перевезти 1320,0 тис. тонн вантажів, що на 17,4% менше.

Виробничі показники ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
за 2019-2020 рр.

Перевезення	2019	2020	Відхилення	
			+/-	%
Каботаж	7	10	+3	42,8
Експорт	816	382	+434	-53,8
Імпорт	15	12	-3	-20,0
МПП	748	916	+168	22,5
Усього	1586	1320	-266	-16,8

Джерело: складено за матеріалами підприємства

Основними причинами зниження обсягів перевезень вантажів флотом ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» стали суттєві зміни на фрахтовому ринку придунайських країн, в тому числі викликані пандемією коронавірусу COVID-19. Крім того, відбувається трансформація традиційної вантажної бази пароплавства, яка була в цілому сталою в попередні роки.

Так, починаючи з квітня 2020 року з порту Ізмаїл було переорієнтовано вантажопотік залізорудної сировини на металургійний комбінат в Смедерево, Сербія, який становив основну частку перевезень пароплавства в експортному напрямку. Так, якщо в 2019 році було перевезено 786,8 тис. тонн ЗРС на Смедерево, то за 2020 рік – лише 335,8 тис. тонн. Відновлення перевезень залізорудної сировини в 2021 році не очікується.

Як наслідок, суттєво змінилася структура перевезень ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» – частка експортних перевезень в 2020 році проти 2019 р. зменшилася з 60,6% до 29%. Дефіцит експортних вантажопотоків частково вдалося компенсувати за рахунок більш активної роботи в МППі (зростання з 500,8 тис. тонн до 800,9 тис. тонн), зокрема в перевезеннях на Контанцу, Румунія (зростання з 307,7 тис. тонн до 492,4 тис. тонн).

В 2021 р. не планується особливих змін вантажної бази та фрахтового ринку. Однак ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» планує сконцентруватися на

більш високотарифних вантажопотоках та більш ефективно використовувати експлуатаційний бюджет часу річкового флоту, зменшивши частку перевезень на короткому плечі, зокрема на румунському напрямку, де ставки є об'єктивно низькими через малу відстань та сильну конкуренцію з боку румунського перевізника Navrom (в 2020 році таких перевезень – близько 70,0 тис. тонн). За рахунок цього планується підвищити ефективність експлуатаційної діяльності річкового вантажного флоту на 6%.

Очікується, що тенденції, які сформувалися на фрахтовому ринку придунайських країн, будуть спостерігатися і в 2021 році.

Показники господарської діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники господарської діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за період 2015-2017 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017	
	2017	2018	2019	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	781040	890571	873530	+92490	11,8
Собівартість продукції, тис. грн.	745030	820149	813811	+68781	9,2
Валовий прибуток, тис. грн.	36010	70422	59719	+23709	65,8
Чисельність працюючих, чол.	1576	1586	1597	+21	1,3
Продуктивність праці на одного працюючого, тис. грн.	495,6	561,5	546,9	+51,3	10,4
Основні виробничі фонди, тис. грн.	70026	86069	79016	+8990	12,8
Фондовіддача, грн.	11,2	10,3	11,1	-0,1	-0,9
Матеріальні витрати, тис. грн.	142858	190705	285718	+142860	100,0
Матеріаломісткість, грн.	0,18	0,21	0,33	+0,15	83,3
Матеріаловіддача, грн.	5,47	4,67	3,06	-2,47	-44,1
Рентабельність продажу, %	0,2	0,8	-0,9	-1,1	-
Чистий прибуток, тис. грн.	1499	7228	-8635	-10134	-676,1

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Розмір чистого прибутку від звичайної діяльності підприємства у 2019 р. знизився у порівнянні з 2017р. на 10134 тис. грн. і склав -8635 тис. грн., при тому,

що собівартість у звітному періоді 2019 року зросла на 68781 тис. грн., порівняно з аналогічним періодом 2017 року (тобто з 745030 тис. грн. до 813811 тис. грн. відповідно).

Спостерігались негативні тенденції стосовно фондів віддачі, розмір якої у 2019 році у порівнянні з 2017 роком зменшився на 0,1 грн., що свідчить про нерациональне використання наявного обладнання.

Позитивним моментом у діяльності підприємства було те, що середньооблікова кількість робітників у 2019 році у порівнянні з 2017 роком зросла на 21 особу або на 1,3%, за рахунок працівників берегових підрозділів у зв'язку зі зміною організаційної структури

Таким чином, проведений аналіз показав, що діяльність ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» попри труднощі, які виникли у 2019 р. залишається провідним судноплавним підприємством України .

2.2 Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

Стійке фінансове становище підприємства є необхідною умовою його діяльності в ринкових відносинах, оскільки від цього залежить своєчасність і повнота погашення його зобов'язань по оплаті праці працівників, розрахунків з бюджетом, банками та постачальниками матеріальних ресурсів, по виплаті дивідендів і т.д.

Проведемо аналіз майнового стану ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за період 2017-2019 рр. Структурному аналізу майнового стану підприємства передуює загальна оцінка динаміки валюти балансу, отримана шляхом співставлення темпів приросту активів з темпами приросту фінансових результатів (наприклад, виручки чи прибутку від реалізації товару, робіт, послуг). Співставлення темпів приросту оформляється у вигляді табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки валюти балансу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017	
	2017	2018	2019	+/-	%
Вартість активів підприємства, тис. грн.	345409	361016	426200	+80791	23,4
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	781040	890571	873530	+92490	11,8
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	4205	8815	-8635	-12840	-305,4

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Із даних табл. 2.4 видно, що вартість активів ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за період 2017-2019 рр. зросла на 80791 тис. грн. (з 345409 тис. грн. у 2017 р. до 426200 тис. грн. у 2019 р.). За досліджуваний період спостерігається зростання виручки на 11,8%, прибуток підприємства до оподаткування за 2017-

2019 рр. має тенденцію до зменшення, що є свідченням погіршення ефективності господарської діяльності.

Для наочності відобразимо динаміку валюти балансу графічно (див. рис.2.1).

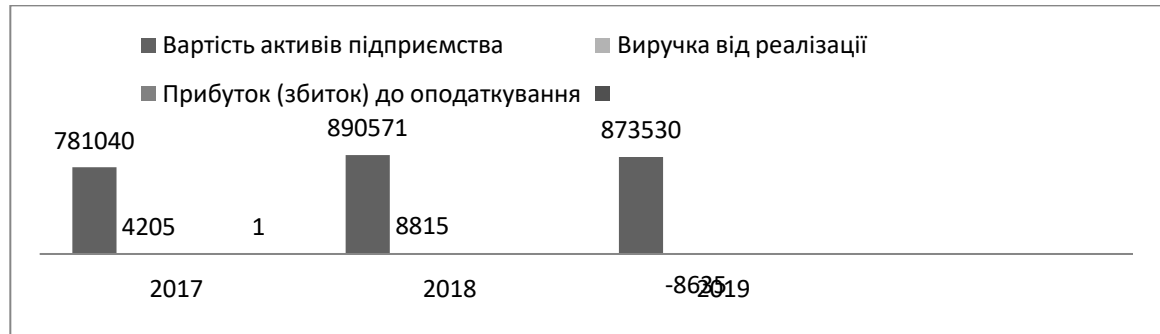

Рис. 2.1. Динаміка валюти балансу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за період 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Для проведення аналізу слід оцінити стан майна ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» та його складових частин (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Загальна оцінка стану майна ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2017 р. до 2015	
	2017	2018	2019	+/-	%
Усього майна,	345409	361016	426200	+80791	23,4
<i>у тому числі:</i>					
1. Необоротні активи, тис. грн	118400	133147	124256	+5856	4,9
у % до майна	34,3	36,9	29,2	-5,1	-14,9
1.1. Основні засоби, тис. грн	70026	86069	79016	+8990	12,8
у % до необоротних активів	59,1	64,6	64,0	+4,9	8,3
2. Оборотні активи, тис. грн.	225308	226168	301596	+76288	33,8
у % до майна	65,7	63,1	70,8	+5,1	7,8
2.1. Матеріальні оборотні активи, тис. грн	55123	61118	51587	-3536	-6,4
у % до оборотних активів	24,5	27,0	17,1	-7,4	-30,2
2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	20188	14807	3784	-16404	-81,3
у % до оборотних активів	8,9	6,5	1,3	-7,6	-85,3

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Отже, як бачимо з табл. 2.5 у майні ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» переважають основні засоби. Це є характерним для судноплавних підприємств, яким і є досліджуване підприємство. Так, у 2019 р. величина необоротних активів складала 124256 тис. грн., а це на 4,9% більше, ніж у 2017 р., коли їх величина становила 118400 тис. грн.

Що стосується оборотних активів, то тут переважають матеріальні оборотні активи. Їх величина за досліджуваний період значно зменшилася з 55123 тис. грн. до 51587 тис. грн. Це сталося за рахунок зменшення запасів і товарів, які займають найбільшу частку у структурі оборотних активів.

Для об'єктивної оцінки ефективності роботи підприємства не достатньо знати лише абсолютну величину отриманого прибутку. Необхідно володіти інформацією щодо його прибутковості (дохідність, рентабельність), тобто вивчати відносні показники ефективності діяльності. Для цього необхідно отримані прибутки порівняти із вкладеним капіталом, ресурсами, понесеними витратами. Тому необхідно проводити на підприємстві оцінку рентабельності його роботи. Прибутки підприємств формуються в результаті реалізації виробленої продукції, продуктів її переробки, а також надання різних послуг та здійснення іншої діяльності, якщо вона не заборонена законодавством.

На сучасному етапі вивчення абсолютної величини прибутку є недостатнім для аналізу та оцінки ефективності діяльності підприємства. Виробництво різних продуктів діяльності підприємства характеризується різним співвідношенням прибутку і виробничих витрат. Тому необхідно порівняти здійснені витрати з отриманим прибутком, що дозволить визначити ефективність витрат і рентабельність роботи підприємства.

У сучасних умовах економічні аналізи результатів діяльності підприємств обмежуються визначенням показників рентабельності.

Прибуток і прибутковість (рентабельність) є основними показниками ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності, які характеризують інтенсивність їх роботи та успішну життєдіяльність в умовах ринку та панування конкуренції. Співвідношення одержаних доходів і понесених витрат є головним завданням аналітичних служб, керівного персоналу і в цілому кожного працівника для прийняття правильної політики підприємства. Життєздатність підприємства залежить саме від того, який досягається рівень прибутковості (рентабельності) [16, с. 67].

Показники рентабельності дозволяють оцінювати результати вкладених ресурсів. У сучасній практиці виокремлюють такі основні групи показників рентабельності: рентабельність підприємства, рентабельність продукції, рентабельність активів (капіталу) підприємства

В практиці українських підприємств найбільш поширеним є показник рівня рентабельності, що обчислюється як відношення прибутку до повної собівартості реалізованої продукції. Цей показник показує, скільки на кожну витрачену в господарстві гривню або іншу грошову одиницю отримано прибутку. За твердженнями відомих вчених розрахунок відносних показників рентабельності підприємств здійснюється лише за позитивних фінансових результатів, однак такий результат є поспішний [16, с. 68]. Адже при виявленні збитків від здійснення господарських операцій важливим також для підприємства є визначити рівень збитковості, тобто скільки збитків припадає на кожну вкладену у виробництво грошову одиницю.

На основі звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» розраховуємо рентабельність його діяльності. Згідно методичних рекомендацій виділяють наступні види рентабельності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Показники рентабельності діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017, +/-
	2017	2018	2019	
Рентабельність продажу, %	0,2	0,8	-0,9	-1,1
Рентабельність активів, %	2,1	2,0	-2,0	-4,1
Рентабельність власного капіталу, %	0,9	4,9	-7,2	-8,1

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Рентабельність активів склала в 2019 р. 2,1%, а це на 4,1% менше, ніж у 2017 р., коли величина даного показника складала 2,1%. Таке зменшення рівня рентабельності активів свідчить про зниження ефективності господарської діяльності.

За результатами дослідження видно, що рентабельність власного капіталу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» в 2017 р. складає 0,9%, в 2019 р. показник склав -7,2%. За досліджуваний період відбулося зменшення показника на 8,1%. Це означає, що підприємство покращило свою привабливість для інвесторів.

Управління фінансовим потенціалом підприємства здійснюється в рамках фінансового менеджменту, основною метою якого є забезпечення ефективного функціонування підприємства за допомогою впливу на його фінансові ресурси.

Важливим етапом оцінки фінансової діяльності є визначення ліквідності підприємства, яка характеризує наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань навіть з порушенням умов контрактів, на основі показників, наведених у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники ліквідності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
за 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017, +/-
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт покриття	1,18	1,05	1,00	-0,18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,89	0,76	0,82	-0,07
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,07	0,01	-0,10
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	34471	10007	-5104	-39575

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Проаналізувавши дані, наведені в табл. 2.7, можна зробити наступні висновки. Поточні активи в достатній мірі забезпечують короткострокові зобов'язання. Про це свідчить коефіцієнт покриття, який у 2019 р. становить 1,00. Цей показник на ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» досягає нормативного значення, тобто присутній розрив між оборотними активами і поточними зобов'язаннями, і підприємство може використати їх для поточної діяльності.

ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» володіє достатніми платіжними можливостями за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами, про що свідчить показник швидкої ліквідності, який, у порівнянні з 2017 р. зменшився з 0,896 до 0,82 у 201- р., але досягав нормативного значення.

Підприємство не в змозі буде виплатити (погасити) свої короткострокові зобов'язання негайно. Про це свідчить коефіцієнт абсолютної ліквідності, який протягом останніх років зменшився з 0,11 до 0,01. А рекомендована нижня межа складає 0,2. Тобто підприємству слід застосувати заходи щодо покращення абсолютної ліквідності та покращення своєї платоспроможності.

Чистий оборотний має тенденцію до зменшення протягом аналізованих років. Це свідчить про неспроможність підприємства своєчасно сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність.

Важливим є визначення результатів діяльності підприємства шляхом застосування показників, що характеризують ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, тобто наступним етапом оцінки фінансового стану є аналіз показників ділової активності. Розрахувавши їх, ми зможемо оцінити якість дебіторської та кредиторської заборгованості (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники ділової активності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
за 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017, +/-
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт оборотності активів	2,26	2,47	2,05	-0,21
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,9	4,0	3,3	-0,6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	19,6	40,9	3,6	-16,0
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	18	9	100	+82
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	92	90	109	+17

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Проаналізувавши дані, наведені в табл. 2.8, можна зробити висновки про ділову активність ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості компанії у 2019 р. склав 3,6, що на 16,0 менше значення оборотності активів у 2017 р. Щодо кредиторської заборгованості, то вона зменшилася і на кінець періоду склала 3,3.

Таким чином, проведений аналіз показав, що діяльність ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр. була неефективною та нерентабельною,

про що свідчать розраховані показники. Якщо стан справ буде продовжуватися таким чином і надалі, то може опинитися на порозі банкрутства.

Саме тому, керівництву варто звернути увагу на ефективність господарської діяльності, а також рівень менеджменту на підприємстві.

2.3 Діагностика фінансового потенціалу підприємства

Перехід до ринку ставить нові завдання перед фінансовою діяльністю підприємства. Конкурентоспроможність підприємства залежить як від внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі наявні в його розпорядженні ресурси, так і від зовнішніх умов, таких як податкова (кредитна, цінова) політика держави та ринкова інфраструктура. Фінансовий потенціал підприємства є комплексним поняттям і характеризується системою показників, що відображають наявність і розміщення коштів, реальні і потенційні фінансові можливості. Основними з них є склад і структура активів підприємства, обсяг виробленої продукції і послуг, загальні витрати на виробництво, структура витрат, структура оборотних коштів і період їх обороту і платоспроможність, інвестиційний потенціал, інтенсивність інвестицій, норма прибутку капіталу, рентабельність продукції. Фактори, що впливають на фінансовий потенціал підприємства, – це, перш за все, стійкість темпів зростання власних коштів підприємства, якість управління поточними активами, забезпечення запасів і витрат власними коштами, забезпечення допустимої залежності підприємства від кредиторів, оборот акцій, дивіденди, що сплачуються.

Стійке фінансове становище підприємства є необхідною умовою його діяльності в ринкових відносинах, оскільки від цього залежить своєчасність і повнота погашення його зобов'язань по оплаті праці працівників, розрахунків з бюджетом, банками та постачальниками матеріальних ресурсів, по виплаті

дивідендів і т.д. Фінансовий потенціал можна вважати ефективним, якщо він покриває власними коштами не менше 50% фінансових ресурсів, необхідних для здійснення конкурентоспроможної діяльності підприємства, цілеспрямовано і ефективно використовує фінансові ресурси і є платоспроможним.

Зміцнення фінансового потенціалу підприємства багато в чому залежить від правильності сформованої фінансової стратегії. Формування і реалізація фінансової стратегії, спрямованої на підтримку конкурентоспроможного потенціалу підприємства, ґрунтується на використанні механізмів і інструментів фінансового менеджменту.

Управління фінансовим потенціалом підприємства здійснюється в рамках фінансового менеджменту, основною метою якого є забезпечення ефективного функціонування підприємства за допомогою впливу на його фінансові ресурси.

Як бачимо фінансовий потенціал тісно пов'язаний з фінансовою стійкістю підприємства відображає рівень стабільності фінансового становища господарюючого суб'єкта, а також частку власних коштів у загальному обсязі джерел фінансування. Однією з характеристик фінансової стійкості є рівень покриття запасів і витрат за рахунок різних джерел фінансування. Втрата рівня фінансової стійкості підприємства визначається порушенням співвідношення величини джерел фінансування і необхідного обсягу оборотних коштів для здійснення фінансово-господарської діяльності.

Вищеописаний метод слід віднести до кількісного методу оцінки фінансової стійкості, так як визначення її типу дозволить говорити про ступінь фінансової стійкості, що склався на підприємстві за аналізований період. За описаним вище методом розрахуємо необхідні показники, значення яких наведені в табл. 2.9, і, виходячи з цього, визначимо тип фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство».

Таблиця 2.9

Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»
за період 2017-2019 рр., тис. грн

Показник	Роки			Відхилення 2019 р. до 2017 р.	
	2017	2018	2019	+/-	%
Власні оборотні кошти	34222	11708	-4756	-38978	-113,9
Довгострокові зобов'язання	1950	0	0	-1950	-
Короткострокові кредити	0	0	16760	+16760	-
Запаси	55123	61118	51587	-3536	-6,4
Наявність власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	36172	11708	-4756	-40928	-113,1
Загальна величина джерел формування запасів	36172	11708	12004	-24168	-66,8
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-20901	-49410	-56343	-35442	169,6
Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових коштів формування запасів і витрат	-18951	-49410	-56343	-37392	197,3
Надлишок (+) або нестача (-) загальної суми основних джерел для формування запасів і витрат	-18951	-49410	-39583	-20632	108,9
Трьохкомпонентний показник	{0,0,0}	{0,0,0}	{0,0,0}	-	
Тип фінансової стійкості	Кризовий стан	Кризовий стан	Кризовий стан	-	

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

За результатами розрахунків, бачимо зменшення запасів в 2019 році, порівняно з 2017 р, на 3536 тис. грн. В результаті нестача загальної величини джерел формування запасів в 2019 році складала -39583 тис. грн. Отже, підприємство в 2019 р набуло ознак кризового стану.

Результатом формування і реалізації фінансової політики підприємства повинно бути його стабільний фінансовий стан, а також здатність розвиватися в

перспективі. Одними з головних критеріїв цього виступає ліквідність, яка визначає здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями в поточному і майбутніх періодах. В ринкових умовах кожен господарюючий суб'єкт повинен мати достовірну інформацію про ліквідність, як свого підприємства, так і своїх партнерів.

В системі аналітичних показників оцінка фінансової стійкості підприємства набуває особливої значущості в дослідженні її фінансової діяльності, на яку впливають різні показники ліквідності, платоспроможності, структури капіталу та інші аспекти фінансово-господарської діяльності. У зв'язку з цим фінансова стійкість повинна характеризуватися показниками, які найбільшою мірою відображають сутнісну сторону досліджуваної категорії. Виділення показників фінансової стійкості в окрему групу потрібно для визначення рівня стійкості фінансового стану ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» і для вироблення своєчасних управлінських рішень, спрямованих на збереження і зміцнення його фінансового рівноваги

Слід зазначити, що серед усієї множини показників фінансової стійкості можна виділити узагальнюючі, тобто такі, що найбільш концентровано виражають сутність досліджуваної категорії. Розрахунок і динаміка коефіцієнтів, які значною мірою висловлюють рівень фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» представлені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка показників, що характеризують фінансову стійкість
ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр.

Фінансовий показник (коефіцієнт)	Норм. значення	Розрахункове значення фінансового показника			
		2017	2018	2019	Відхилення 2019 р. до 2017 р.

Коефіцієнт маневреності капіталу	0,2-0,5	0,22	0,08	-0,04	-0,26
Коефіцієнт фінансової незалежності «автономії»	$\geq 0,5$	0,44	0,40	0,28	-0,16
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,79	0,67	0,39	-0,40
Фінансовий леверидж	Незначне збільш.	1,26	1,49	2,57	+1,31
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	$>0,1$	0,62	0,19	-0,09	-0,71

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

При аналізі показників табл. 2.10 можна відзначити, що протягом 2017-2019 рр. маневреність власного капіталу є низькою і значення знаходиться нижче нормативного значення. Це свідчить про недостатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Протягом аналізованого періоду у ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» спостерігається недостатня кількість власних оборотних коштів, що говорить про фінансування за рахунок позикових джерел підприємства. В 2019 р. величина коефіцієнта маневреності власного капіталу склала -0,04.

Значення коефіцієнта автономії нижче допустимої межі, що свідчить про несприятливу фінансову ситуацію. Протягом аналізованого періоду компанія мала низьку частку власних коштів у структурі джерел фінансування.

По значенню коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами слід зазначити, що власними джерелами фінансування незабезпечені і поточні активи, і матеріально-виробничі запаси. Це означає, що власні кошти ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» вкладені в мобільні активи, а фінансування поточної діяльності здійснюється головним чином за рахунок запозичених коштів. Протягом 2018-2019 рр. величина коефіцієнта не відповідає нормативному значенню.

Розрахунки, проведені у табл. 2.8 вказують про нестабільний фінансовий стан ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2019 р., що у кінцевому результаті призвело до зниження показників рентабельності.

Наступним етапом діагностики фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» є визначення рівня його фінансового потенціалу. Для цього, використаємо методику А.І. Алексєєвої, включає ряд послідовних етапів [3, с. 454].

1. Оцінка фінансового потенціалу підприємства на основі фінансових показників, представлених у табл. 2.9

Таблиця 2.9

Фінансові показники, які використовуються при визначенні фінансового потенціалу підприємства

Показник	Рівень потенціалу		
	високий (А)	середній (В)	низький (С)
1. Коефіцієнт - фінансової незалежності	> 0,5	0,3 - 0,5	< 0,3
- поточної ліквідності	> 2,0	1,0 - 2,0	< 1,0
- швидкої ліквідності	> 0,8	0,4 - 0,8	< 0,4
- абсолютної ліквідності	> 0,15	0,1 - 0,15	< 0,1
2. Рентабельність - активів	> 0,1	0,05- 0,1	< 0,05
- власного капіталу	> 0,15	0,1- 0,15	< 0,1
3. Ефективність використання активів для виробництва товару	> 1,6	1,0 - 1,6	< 1,0
4. Частка - позикових коштів	< 0,5	0,7 - 0,5	> 0,7

Джерело: [3]

2. Складання кривої фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками та визначення рівня його фінансового потенціалу.

Отримані значення фінансових коефіцієнтів зіставляються зі шкалою, яка визначає рівень фінансового потенціалу підприємства по фінансових коефіцієнтах.

При з'єднанні зазначених значень єдиною лінією виходить крива фінансового потенціалу корпорації, що характеризує його рівень.

3. Оцінка фінансового потенціалу підприємства по критерію «Наявність ефективної системи управління фінансами» [40, с. 66]

Ефективна система управління фінансами передбачає технологію складання плану роботи корпорації, скоординованого за всіма підрозділами і функціями. План базується на комплексному дослідженні прогнозів зміни зовнішніх і внутрішніх чинників і на отриманні за допомогою розрахунків показників діяльності корпорації – економічних і фінансових.

Підприємство відноситься до того чи іншого рівня фінансового потенціалу за наступним принципом:

- високий рівень фінансового потенціалу корпорації – наявність системи бюджетного планування;
- середній рівень фінансового потенціалу корпорації – наявність системи планових звітів;
- низький рівень фінансового потенціалу корпорації – наявність системи планування коефіцієнтним методом.

4. Комплексна оцінка фінансового потенціалу підприємства. даний крок відображено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Характеристика рівнів фінансового потенціалу підприємства

Рівень фінансового потенціалу	Характеристика
Високий	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансова стійкість висока
Середній	Діяльність підприємства прибуткова, але фінансова стійкість багато у чому залежить від впливу зовнішнього та внутрішнього середовища
Низький	Підприємство фінансово нестійке

Джерело: [3]

Виходячи із табл. 2.10 бачимо, що прибуткове підприємство з високою фінансовою стійкістю володіє високим фінансовим потенціалом. І, навпаки, якщо підприємство функціонує за рахунок позикових коштів, то вважається, що у нього нестійке фінансове становище і відповідно низький фінансовий потенціал.

Використовуючи вище представлену методику, проведемо оцінку фінансового потенціалу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» (табл. 2.11)

Таблиця 2.11

Фінансові показники, які використовуються при визначенні фінансового потенціалу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр.

Показник	Рівень потенціалу		
	2017	2018	2019
1. Коефіцієнт			
- фінансової незалежності	0,44	0,40	0,28
- поточної ліквідності	1,18	1,05	1,00
- швидкої ліквідності	0,89	0,76	0,82
- абсолютної ліквідності	0,11	0,07	0,01
2. Рентабельність			
- активів	2,1	2,0	-2,0
- власного капіталу	0,001	0,04	-0,07
3. Ефективність використання активів	14,2	14,6	14,3
4. Частка			
- позикових коштів	0,79	0,67	0,39

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2017-2019 рр.

Динаміка коефіцієнтів, що характеризують фінансовий потенціал ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», протягом 2017-2018 рр. була позитивною і лише в 2019 р. мала тенденцію до зниження.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності, яки протягом аналізованого періоду знижувався, не відповідають нормативному обмеженню та вказуючи на недостатню частку власних коштів ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» в структурі пасивів.

Значення коефіцієнта поточної ліквідності в 2019 р зменшилося на 0,18 пункти по відношенню до 2017 р. проте усі значення поточної ліквідності у досліджуваному періоді відповідають нормативному значенню.

Величина рентабельності всіх активів і власного протягом 2019 р. мала від'ємне значення в зв'язку з отриманням ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» збитку, що здійснило негативний вплив на рівень його фінансового потенціалу.

Протягом 2017-2019 рр. спостерігається коливання ефективності використання активів ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Проте, дані показники зростають у 2019 р. в зв'язку зі збільшенням величини виручки із 781040 тис. грн. у 2017 р. до 873530 тис грн.

Частка позикових коштів в загальній сумі джерел фінансування, котра з 2017 р. зменшується, свідчить про те, що компанія не залучає довгострокові кошти, в результаті чого даний показник склав у 2019 р. 0,39.

Далі необхідно дати оцінку рівнів фінансових показників ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Визначення рівнів фінансових показників ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2017-2019 рр.

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
1. Коефіцієнт - фінансової незалежності	В	В	С
- поточної ліквідності	В	В	В
- швидкої ліквідності	А	В	А
- абсолютної ліквідності	В	В	С
2. Рентабельність - активів	А	А	А
- власного капіталу	С	С	С
3. Ефективність використання активів для виробництва товару	А	А	А
4. Частка - позикових коштів	С	В	В

Наступним етапом визначення рівня фінансового потенціалу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» буде складання кривою його фінансового потенціалу у 2016 р. на основі розрахунків, проведених у табл. 2.13.

Для побудови кривої фінансового потенціалу корпорації отримані значення фінансових коефіцієнтів порівнюються зі шкалою, яка визначає рівні показників, заносяться в таблицю, потім відзначені позиції з'єднуються єдиною лінією, в результаті чого виходить крива фінансового потенціалу ПрАТ «Українське

Дунайське пароплавство», що характеризує його рівень за фінансовими показниками (рис. 2.2).

Показник	Рівень потенціалу		
	високий (А)	середній (В)	низький (С)
1. Коефіцієнт - фінансової незалежності			*
- поточної ліквідності		*	
- швидкої ліквідності	*		
- абсолютної ліквідності			*
2. Рентабельність - активів	*		
- власного капіталу			*
3. Ефективність використання активів для виробництва товару	*		
4. Частка - позикових коштів		*	

Джерело: складено самостійно

Рис. 3.2. Крива фінансового потенціалу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2019 р.

Джерело: складено самостійно

В ході діагностики фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» було виявлено, що у 2019 р. підприємство функціонує переважно за рахунок позичених джерел фінансування. Досліджуване ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» не забезпечене власними оборотними коштами для підтримки своєї фінансової стійкості. Динаміка коефіцієнта фінансової залежності підтверджує не достатньо високий рівень фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Досліджуване підприємство у 2019 р. характеризувалося низьким рівнем фінансового потенціалу.

У зв'язку з цим ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» з метою підвищення та підтримки рівня своєї фінансової стійкості з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища і збереження конкурентних

переваг на ринку рекомендується сформуванати стратегію фінансової стійкості. Реалізація стратегії фінансової стійкості дозволить досягти рівня, необхідного для забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство».

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ «УКРАЇНСЬКЕ ДУНАЙСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО»

3.1. Формування стратегії підвищення фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

На сучасному етапі розвитку економіки все більша кількість підприємств визнають необхідність розробки перспективної фінансової діяльності на основі наукових досліджень, що дозволяють здійснювати прогноз його напрямів відповідно до загальних цілей розвитку підприємства та умов зовнішнього фінансового середовища, що змінюються. Результативним інструментом розробки перспективної фінансової діяльності підприємства, підпорядкованої реалізації цілей загального його розвитку в умовах істотних змін в області державного регулювання ринкових процесів, макроекономічних показників, структури фінансового ринку, виступає фінансова стратегія.

В економічній науці не існує єдиного підходу до визначення фінансової стратегії організації. Радова Л.Д. і Безручко О.О. розглядають фінансову стратегію організації як генеральний план дій по забезпеченню організації фінансовими ресурсами і ефективного використання [47, с. 60]. На думку Гриньова А.В., фінансова стратегія також передбачає формування фінансових ресурсів, використання яких спрямоване на реалізацію базової стратегії організації. Химич І. пов'язує фінансову стратегію з фінансовою політикою і визначає її як довготривалого курсу фінансової політики, розрахованого на перспективу і передбачає рішення великомасштабних завдань розвитку організації [47, с. 60]. І. Бланк дає більш повне визначення фінансової стратегії, визначаючи ключові її елементи:

— довгострокові фінансові цілі і шляхи їх досягнення;

- формування і використання фінансових ресурсів;
- зміни умов зовнішнього середовища.

Підприємства повинні не тільки концентрувати увагу на свій поточний стан, а й розробляти прогностичні напрями розвитку, які дозволять реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища. Регулювання і використання фінансових ресурсів дозволяють максимізувати прибуток в короткостроковому періоді і підтримувати стан фінансової стабільності в довгостроковому періоді, що є основою ефективної стратегії фінансової стійкості підприємства. Тому забезпечення фінансової стійкості підприємства належить до пріоритетних напрямків її діяльності. Зміна попиту споживачів, розширення можливостей для бізнесу, розвиток засобів комунікації та зв'язку, широке поширення сучасних технологій, зміна ролі людських ресурсів та інші фактори підвищили значення формування стратегії фінансової стійкості підприємства. У зв'язку з цим доцільно визначити місце стратегії фінансової стійкості у фінансовій стратегії підприємства (рис. 3.1).

Реалізація стратегії фінансової стійкості можлива тільки при комплексній взаємодії з усіма напрямками фінансової стратегії підприємства: так, наприклад, розмір власних, позикових і залучених коштів корпорації залежить від стратегії формування фінансових ресурсів; інвестиційна стратегія дозволяє ефективно використовувати вільні грошові кошти підприємства, сприяючи підвищенню рівня його фінансової стійкості. Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю пов'язана з регулюванням якості управління, а стратегія забезпечення фінансової безпеки спрямована на підтримку показників фінансової стійкості підприємства в процесі реалізації фінансової стратегії в цілому.

Рис. 3.1. Взаємозв'язок стратегії фінансової стійкості і фінансової стратегії підприємства

Джерело: складено на основі [40; 47]

Дослідження стану фінансової стійкості підприємства, представлене у другому розділі дипломної роботи, показало, що фінансова стійкість ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» багато в чому залежить від змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

В основу формування стратегії фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» були покладені результати проведеного дослідження (рис. 3.2).

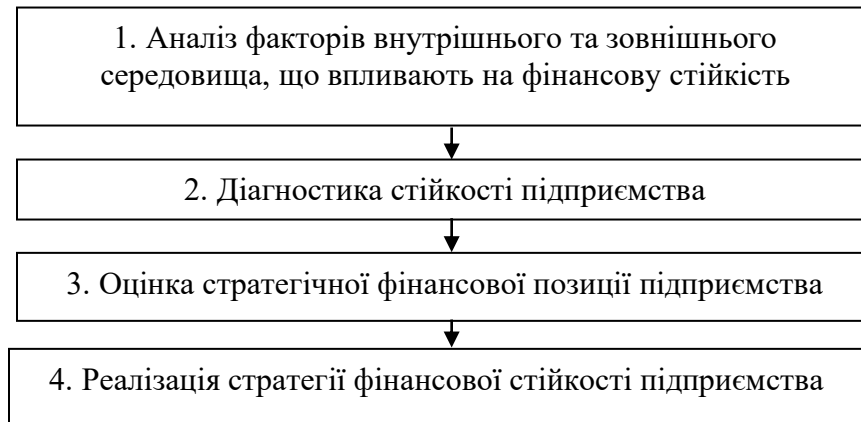

Рис. 3.2. Етапи формування стратегії фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено на основі [40]

Забезпечення фінансово стійкої діяльності підприємства передбачає наявність постійного потоку достовірної, повної та своєчасної інформації (внутрішня звітність, дані маркетингових досліджень і т.д.), яка дає можливість приймати своєчасно рішення і акумулювати відомості про зовнішнє середовище всередині самого підприємства. Внутрішня інформація формується в результаті діяльності господарюючого суб'єкта та постійно змінюється під впливом трансформації основних показників і спрямована на повне відображення поточної діяльності підприємства, в тому числі виробничих, маркетингових, фінансових, збутових, кадрових та інших можливостей.

Дослідження зовнішнього середовища включає в себе визначення ступеня впливу кожного фактора на стратегію фінансової стійкості підприємства. Після завершення аналізу факторів зовнішнього середовища проводиться оцінка сильних і слабких позицій господарюючого суб'єкта. Для сталого розвитку його діяльності необхідно мати інформацію про сильні та слабкі сторони підприємства, а також про можливості розвитку господарюючого суб'єкта та загрози, що перешкоджають цьому. Зовнішні чинники надають тривалий вплив як на фінансову стійкість, так на фінансово-господарську діяльність корпорацій

підприємства в цілому, що необхідно враховувати при розробці та реалізації стратегії фінансової стійкості.

При розробці стратегії фінансової стійкості підприємства наступною ланкою прийняття обґрунтованих оперативних рішень є діагностика фінансової стійкості підприємства, яка дозволяє визначити можливість поліпшення використ

Оцінка стратегічної фінансової позиції підприємства є наступним етапом формування стратегії фінансової стійкості. В результаті проведення такої оцінки виявляються основні параметри, що визначають можливості і обмеження сталого розвитку фінансової діяльності підприємства (ефективність систем фінансового планування, аналізу та контролю, що діють на підприємства і т.п.). Ефективність стратегії фінансової стійкості підприємства визначається принципами, методами і способами управління, що застосовуються на підприємстві, функціями, компетенціями і навичками персоналу, формуванням і використанням механізмів і інструментів, що відповідають умовам ринку.

На наступних етапах формування стратегії фінансової стійкості підприємства здійснюється вибір напрямків реалізації стратегії (рис. 3.3).

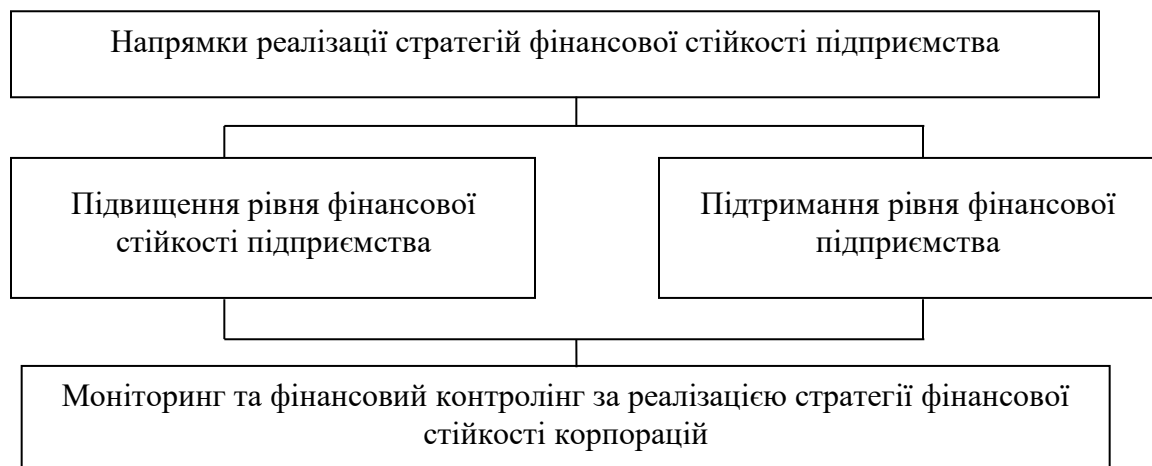

Рис. 3.3. Напрями реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено на основі [47]

У разі якщо підприємство розвивається стабільно, має досить високий рівень фінансової стійкості, то його головним стратегічним напрямком є підтримка фінансової стійкості на колишньому рівні. При функціонуванні підприємства за рахунок позикових джерел фінансування, невідповідність показників фінансової стійкості нормативним значенням, відсутності запасу фінансової міцності, доцільно визначити напрямок, пов'язаний з підвищенням рівня фінансової стійкості підприємства.

Оцінка розроблених напрямів стратегії фінансової стійкості підприємства повинна здійснюватися за такими параметрами:

- відповідність фінансовій політиці підприємства;
- узгодженість з фінансовою та корпоративною стратегією, передбачуваними змінами зовнішнього фінансового середовища і внутрішнім потенціалом підприємства;
- внутрішня збалансованість показників, що визначають ефективність стратегії фінансової стійкості;
- реалізація стратегії фінансової стійкості підприємства.

У процесі реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства поряд з раніше розробленими стратегічними заходами формуються і приймаються нові управлінські рішення, обумовлені непередбаченими змінами факторів зовнішнього економічного середовища. Крім цього, на даному етапі здійснюється формування необхідних передумов, що дозволяють підприємства досягти кінцевих стратегічних цілей її фінансового розвитку (проведення необхідних організаційних змін, навчання персоналу в галузі управління фінансами, забезпечення необхідними ресурсами і т.п.).

Завершальним етапом формування стратегії фінансової стійкості є проведення моніторингу індикаторів фінансової стійкості підприємства. Без застосування сучасного інструментарію, в якості якого виступає моніторинг індикаторів фінансової стійкості підприємства неможливий стабільний розвиток

підприємства в умовах швидкої зміни зовнішнього середовища. З метою спостереження та контролю за показниками в процесі реалізації стратегії фінансової стійкості і прийняття відповідних управлінських рішень моніторинг індикаторів фінансової стійкості підприємства забезпечує процес безперервного збору, вивчення і оцінки фінансової інформації на всіх етапах життєвого циклу.

Моніторинг індикаторів фінансової стійкості підприємства доцільно проводити за певним алгоритмом (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Етапи проведення моніторингу індикаторів фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено на основі [34]

Крім проведення моніторингу, на завершальному етапі здійснюється процедура контролю за реалізацією стратегії фінансової стійкості підприємства на основі фінансового контролінгу, що визначає хід реалізації основних стратегічних цільових параметрів фінансової діяльності підприємства. Головну мету контролінгу в системі управління фінансовою стійкістю підприємства складають його стабільне функціонування та сталий розвиток підприємства.

Фінансовий контролінг в першу чергу повинен бути спрямований на зовнішнє і внутрішню середовище з орієнтацією на виявлення і можливостей, і загроз в реалізації стратегії фінансової стійкості. У зв'язку з цим фінансовому контролінгу пред'являються певні вимоги до інформаційного забезпечення підприємства. Від повноти, достовірності та своєчасності інформації, а також від порядку її збору, обробки та зберігання багато в чому залежить результативність реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства .

Таким чином, фінансовий контролінг є інструментом в здійсненні контролю за стратегією фінансової стійкості, що забезпечує в умовах постійно мінливого зовнішнього середовища розробку і реалізацію стратегічних рішень по ряду напрямків:

- координація фінансових рішень по досягненню стратегічних цілей;
- контроль за змінами у зовнішньому середовищі;
- формування стратегічних підходів, адаптованих до умов, в яких функціонує підприємства;
- ефективне використання наявних у підприємства переваг і створення нових можливостей сталого розвитку в перспективі.

Формування стратегії фінансової стійкості має велике значення в забезпеченні сталого розвитку підприємства. Процес розробки стратегії фінансової стійкості включає в себе визначення найбільш ефективних напрямків щодо вирішення поставлених цілей, яке супроводжується пошуком і оцінкою альтернативних варіантів можливих стратегічних фінансових рішень за критерієм підвищення рівня фінансової стійкості корпорації. Стратегія фінансової стійкості враховує зміни умов зовнішнього і внутрішнього середовища в ході розвитку фінансової діяльності підприємства і своєчасно реагує на даний вплив.

3.2. Напрями реалізації стратегії підвищення фінансової стійкості підприємства

Для успішної реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства пропонується сформулювати підхід, спрямований на досягнення і підтримання фінансової стійкості підприємства і заснований на «збалансованості обсягу продажів, активів і структури джерел фінансування» [51, с. 170]. Даний спосіб полягає у виборі напрямів, орієнтованих або на досягнення, або на підтримку заданого рівня фінансової стійкості підприємства за допомогою визначення збалансованого співвідношення приросту обсягу продажів, структури активів і капіталу на основі моделі стійкого зростання Р.С. Хіггенса.

$$g^* = \frac{\Delta BK}{BK_{np}} = \frac{RR \times ЧП}{BK_{np}} \quad (3.1)$$

де g^* – темп приросту обсягу продажів, обмежений зростанням власного капіталу, %;

BK_{np} – власний капітал на початок року, грош. од. ;

ΔBK – зміна власного капіталу за рік, грош. од. ;

RR – коефіцієнт реінвестування (капіталізації) прибутку;

$ЧП$ – чистий прибуток за рік, грош. од. [51, с. 170]

Саме модель Р.С. Хіггенса дає можливість визначити максимальний приріст обсягу продажів без загрози порушення фінансової стійкості підприємства.

Схема визначення стану власного капіталу підприємства на основі моделі Р.С. Хіггенса представлена на рис. 3.4:

- 1) визначення темпу приросту обсягу продажів на основі моделі стійкого зростання, g^* ;
- 2) встановлення фактичного темпу приросту обсягу продажів, $g_{факт}$;
- 3) проведення порівняння значень g^* і $g_{факт}$;

Рис. 3.4. Схема визначення стану власного капіталу корпорації

Джерело: складено на основі [51]

4) прийняття фінансового рішення щодо збалансованості темпів фактичного приросту обсягу продажів і приросту, розрахованого на основі моделі стійкого зростання з урахуванням наступних умов:

при $g^* < g_{\text{факт}}$ на підприємстві спостерігається нестача грошових коштів, отже, необхідне прийняття фінансового рішення, спрямованого на досягнення рівня збалансованого зростання, наприклад, шляхом скорочення витрат, що дозволить сконцентрувати додаткові джерела фінансування діяльності підприємства;

при $g^* > g_{\text{факт}}$ корпорація має надлишок грошових коштів, і необхідне прийняття рішення, пов'язаного з пошуком напрямків з ефективного використання вільних грошових коштів підприємства.

Визначимо напрями реалізації стратегії фінансової стійкості для ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство».

На основі даних фінансової звітності виявимо темп приросту обсягу продажів на кінець 2019 р.:

$$g_{\text{факт}} = 873530 / 890571 \times 100\% - 100\% = -2\%$$

Розрахуємо темп приросту обсягу продажів на основі моделі стійкого зростання на кінець 2019 р.:

$$g^* = (873530 - 890571) / 890571 \times 100\% = -1,9\%$$

Маємо $g^* < g_{\text{факт}}$, отже, в ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» спостерігається нестача грошових коштів і власного капіталу, тому товариству рекомендується розробляти напрямки досягнення рівня збалансованого зростання, пов'язані з пошуком нових джерел фінансування.

Для визначення альтернатив стратегії фінансової стійкості пропонується алгоритм її реалізації (рис. В.1, Додаток В).

Представлений алгоритм заснований на індикаторах фінансової стійкості підприємства (рівень її власного, позикового капіталу і активи), на логічному пошуку напрямів збільшення власного капіталу і дозволяє реалізувати стратегію фінансової стійкості даного господарюючого суб'єкта в умовах достатнього і недостатнього рівня власного капіталу, коли на перше місце ставиться збереження і підтримання фінансової стійкості.

Ефективність фінансово-господарської діяльності характеризує наступна нерівність:

$$T_{np} > T_{вр} > T_a > 100\%, \quad (3.2)$$

де $T_{пр}$, $T_{вр}$, T_a – темп зростання прибутку до оподаткування, виручки від продажів, активів, %.

Проведемо оцінку динамічності фінансово-господарської діяльності підприємства. На основі даних фінансової звітності розрахуємо $T_{пр}$, $T_{вр}$, T_a для ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» за 2019 р.:

$$T_{пр} = -8635 / 8815 \times 100\% = -97,9\%$$

$$T_{вр} = 873530 / 890571 \times 100\% = 98,1\%$$

$$T_a = 426200 / 361016 \times 100\% = 118,1\%$$

Наочно динаміка показників, що визначають ефективність фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» представлена на рис. 3.5.

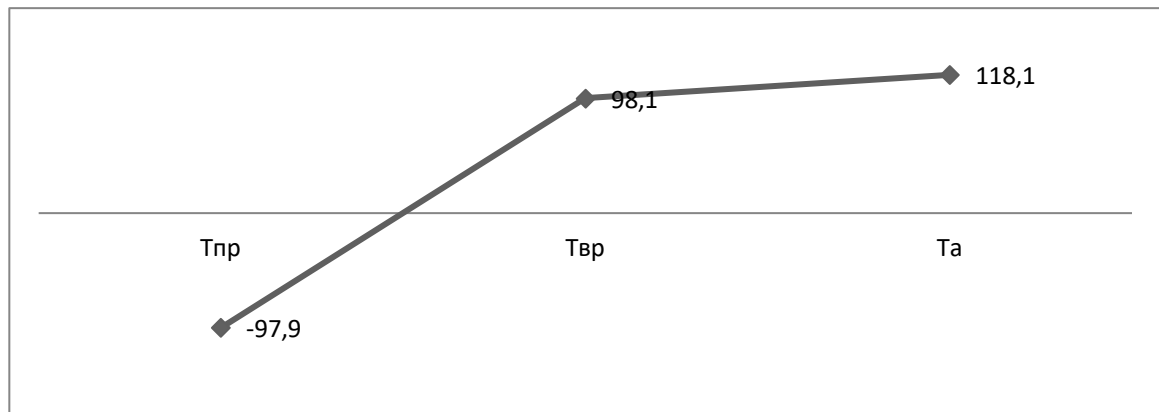

Рис. 3.5 Показники, що характеризують ефективність фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» у 2019 р.

На основі отриманої нерівності слід визначити діяльність досліджуваного підприємства як неефективну, що, в свою чергу, вимагає змін в стратегії управління активами ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Для досягнення позитивних результатів в реалізації стратегії управління активами необхідно удосконалювати політику управління активами підприємства. При цьому найважливішою проблемою управління активами підприємства є пошук

компромісу між забезпеченням достатнього рівня рентабельності активів і фінансової стійкості підприємства.

Політика управління активами підприємства включає в себе політику:

- управління необоротними активами;
- управління оборотними активами.

Управління необоротними активами підприємства полягає в політиці постійного їх оновлення, яка може здійснюватися за рахунок:

- амортизаційної політики;
- реінвестування прибутку.

В умовах впливу зовнішнього середовища підприємствам рекомендується застосовувати диференційований (комплексний) підхід, тобто використовувати всі джерела оновлення (амортизаційна політика, реінвестування прибутку) необоротних активів. Це дозволить ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» відповідати умовам інноваційного розвитку, що виявляється у використанні нового обладнання, технологій виробництва, що підвищить його фінансову стійкість і конкурентоспроможність на ринку.

Політика управління оборотними активами ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» полягає в оптимізації величини і структури оборотних активів, а також джерел їх фінансування з метою підтримки необхідного рівня фінансової стійкості підприємства. В даний час прийнято розрізняти три основних типи політики управління оборотними активами (три підходи до формування оборотних активів): агресивну, консервативну та помірну. Ці типи розрізняються за ступенем співвідношення ризику і прибутковості. Можливі варіанти поєднання різних типів політик управління оборотними активами та джерелами їх фінансування з точки зору їх впливу на найважливіші критерії оцінки діяльності підприємства: на рентабельність активів, швидкість їх оборотності і на фінансову стійкість. Політики управління оборотними активами та джерелами їх фінансування представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Вибір політики управління оборотними активами та джерелами їх
фінансування

Тип політики управління джерелами фінансування	Тип політики управління оборотними активами		
	консервативна	помірна	агресивна
консервативна	«КК – консервативна» низька швидкість обороту оборотних активів; низький рівень рентабельності активів; високий рівень фінансової стійкості	«ПК – помірно консервативна» середня швидкість обороту оборотних активів; середній рівень рентабельності активів; високий рівень фінансової стійкості	«АК – агресивно-консервативна» висока швидкість обороту оборотних активів; високий рівень рентабельності активів; високий рівень фінансової стійкості
помірна	«КП – консервативно-помірна» низька швидкість обороту оборотних активів; низька рентабельність; достатній рівень фінансової стійкості	«ПП – помірна» середня швидкість обороту оборотних активів; середня рентабельність; достатній рівень фінансової стійкості	«АА – агресивно-помірна» висока швидкість обороту оборотних активів; високий рівень рентабельності; достатній рівень фінансової стійкості
агресивна	«КА – консервативно-агресивна» низька швидкість обороту оборотних активів; низька рентабельність активів; низький рівень фінансової стійкості	«ПА – помірно-агресивна» середня швидкість обороту оборотних активів; середня рентабельність; низький рівень фінансової стійкості	«АА – агресивна» висока швидкість обороту оборотних активів; високий рівень рентабельності активів; низький рівень фінансової стійкості

Джерело: складено на основі [40]

Обґрунтований вибір оптимального варіанту політики управління оборотними активами підприємства і джерелами їх фінансування на основі встановлених критеріїв є важливим фактором підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства і має велике значення для забезпечення його фінансової стійкості.

Результативним показником проведення політики управління активами підприємства виступає рентабельність активів, яка визначається як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів підприємства. При низькій величині рентабельності активів підприємства рекомендується переглянути політику управління активами. Крім цього, рентабельність активів є розрахунковим показником диференціалу ефекту фінансового левериджу, і від її величини залежить значення даного показника, на основі якого визначаються рівень залучення позикового капіталу і політика управління позиковим капіталом підприємства.

Наступним індикатором фінансової стійкості підприємства служить рівень його власного капіталу. Достатній рівень власного капіталу підприємства обумовлений ефективною політикою управління її власним капіталом і політикою управління активами. У свою чергу, політика управління власним капіталом визначає політику управління прибутком, яка впливає як на величину рентабельності активів, так і на приріст частки власного капіталу, що дозволяє підвищити фінансову стійкість підприємства.

При недостатньому рівні власного капіталу підприємства рекомендується переглянути як політику управління власним капіталом, так і політику управління активами.

Розробка політики управління власним капіталом проходить в кілька етапів. На першому етапі проводиться аналіз власних фінансових ресурсів:

- встановлюються обсяг і динаміка власного капіталу в попередньому році (кварталі);
- здійснюється розрахунок темпів приросту власного капіталу, активів і обсягу продажів, виявляється їх відповідність [22, с. 189];
- визначаються джерела фінансування власних фінансових ресурсів (зовнішніх і внутрішніх) і їх відповідність;

— розраховуються коефіцієнти автономії та самофінансування, визначається їх динаміка.

— На другому етапі виявляється потреба у власних фінансових ресурсах, розрахунок яких здійснюється на основі даних балансу на прогнозований період з урахуванням інвестиційної політики.

На третьому етапі визначається обсяг залучення власного капіталу з різних джерел [34, с. 191], за результатами якого приймається управлінське рішення, спрямоване на вибір альтернативних джерел фінансування власних фінансових ресурсів (збільшення статутного капіталу за допомогою емісії акцій; формування політики управління прибутком; зміна амортизаційної політики).

Кожен вид капіталу, що направляється на функціонування підприємства, має позитивні і негативні моменти, які слід брати до уваги при формуванні структури капіталу (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Використання підприємством власного і позикового капіталу

Аспекти			
Позитивні		Негативні	
Власного капіталу	Позикового капіталу	Власного капіталу	Позикового капіталу
1. Забезпечення фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності в довгостроковому в періоді, зниження ризику банкрутства 2. Вища спроможність генерування прибутку	1. Великі обсяги залучення фінансових ресурсів, при наявності високого кредитного рейтингу підприємства, застави або гарантій 2. Підвищення фінансового потенціалу підприємства за рахунок збільшення активів і масштабів фінансово-господарської діяльності	1. Обмеженість обсягу залучення через нестачу власних коштів 2. Виключення можливості зростання рентабельності капіталу за рахунок відсутності залучення позикових джерел	1. Збільшення ризику зниження фінансової стійкості корпорації 2. Можливість банкрутства в разі невиконання боргових зобов'язань 3. Зниження розміру прибутку в результаті виплати позикового відсотка

Джерело: складено на основі [34]

З наведеної в табл. 3.2 порівняння видно, що підприємство, яке використовує у своїй фінансовій діяльності тільки власний капітал, має високий рівень фінансової стійкості (коефіцієнт автономії дорівнює одиниці). Однак при цьому не знаходять застосування фінансові можливості приросту прибутку за рахунок залучення позикового капіталу, тим самим обмежуються темпи розвитку корпорації.

Необхідно відзначити, що використання позикового капіталу забезпечує підприємству вищий рівень фінансового потенціалу та сприяє розширенню масштабів фінансово-господарської діяльності, збільшення рентабельності капіталу, але при цьому супроводжується істотним зростанням фінансових ризиків, що слід враховувати при формуванні політики управління позиковим капіталом.

3.3. Вплив запропонованих заходів на фінансову стійкість

ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

В рамках реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства слід зазначити, що ефективність фінансової діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» пов'язана з регулярним залученням позикових коштів. Основною метою залучення позикового капіталу підприємства є підвищення ефективності його діяльності на основі максимізації рівня фінансової стійкості, яка досягається мінімізацією витрат при використанні позикового капіталу. Завданнями залучення позикового капіталу підприємства виступають:

- 1) формування обсягу фінансових ресурсів, необхідних для реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства;

- 2) забезпечення оптимального співвідношення:

— власних і позикових коштів;

— зростання фінансового ризику (при зростанні позикового) і прибутковості власного капіталу при мінімізації витрат залучення фінансових ресурсів;

— фінансової стійкості та фінансової гнучкості корпорації за рахунок формування портфеля позикових коштів.

Ефективне використання позикових коштів є однією з головних задач в області їх залучення. Залучення позикового капіталу має бути орієнтоване на підвищення прибутковості власного капіталу, зростання прибутку і показників рентабельності використання капіталу в цілому. Основним показником, який застосовується з метою оцінки ефективності використання позикового капіталу, а отже, і впливає на реалізацію стратегії фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», є ефект фінансового левериджу (ЕФЛ), що визначає за рахунок залучення позикових коштів величину, на яку зростає рентабельність власного капіталу підприємства.

Згідно з рис. В.1 основним результативним показником реалізації політики управління активами є рентабельність активів підприємства. У свою чергу, рентабельність активів виступає розрахунковим показником диференціала ефекту фінансового левериджу. Крім цього, рентабельність активів розраховується як співвідношення чистого прибутку і активів підприємства, а величина чистого прибутку є частиною власного капіталу. Всі описані обставини визначають взаємозв'язок політики управління активами з політикою управління власним і позиковим капіталом. Проведемо розрахунок ЕФЛ ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» (табл. 3.3)

Дані табл. 3.3 показують, що в 2018-2019 рр. ефект фінансового левериджу мав від'ємне значення, так як диференціал при розрахунку фінансового левериджу мав негативну величину. В результаті рентабельність власного капіталу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» знизилася, так як частина генерованого ним прибутку за досить високими відсотковими ставками спрямовувалася на

обслуговування боргу. Поряд з цим в даний період спостерігалось погіршення кон'юнктури на товарному ринку, скорочувався обсяг реалізації, що призвело до зменшення величини валового прибутку, а негативна величина диференціала виникла в результаті зниження рентабельності активів.

Таблиця 4.4

Динаміка показника ефекту фінансового левериджу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»

Показник	2017	2018	2019
1 Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18
2 Податковий коректор (1 – стр.1)	0,82	0,82	0,82
3 Валовий прибуток, тис. грн	36010	70422	59719
4 Величина активів, тис. грн	345409	361016	426200
5 Коефіцієнт рентабельності активів,%	2,1	2,0	-2,0
6 Розмір ставки відсотків за кредит,%	11,0	10,0	12,2
7 Сума позикового капіталу, тис. грн	192787	216161	323460
8 Сума власного капіталу, тис. грн	152622	144855	119500
9 Коефіцієнт фінансового левериджу (стр.7 / стор.8)	1,26	1,49	2,71
10 Диференціал фінансового левериджу (стр.5-стр.6)	-8,9	-8,0	-14,2
11 Ефект фінансового левериджа,% (стр.2 × стр.10 × стр.9)	-9,19	-9,77	-31,56

У 2019 р рентабельність активів знизилася в результаті скорочення величини валового прибутку і справила негативний вплив на значення ефекту фінансового левериджу.

Диференціал фінансового левериджу – високодинамічний показник, що передбачає постійний його моніторинг в процесі управління структурою капіталу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Цей динамізм обумовлений дією ряду факторів.

По-перше, при несприятливій кон'юктурі фінансового ринку рівень валового прибутку може бути нижчим за величину позикових коштів. В умовах зниження фінансової стійкості корпорації внаслідок підвищення обсягу

позикового капіталу частина чистого прибутку буде направлятися на погашення позикового капіталу, що спричинить зниження рентабельності власного капіталу.

По-друге, несприятлива ситуація на ринку приведе до скорочення обсягу продажів товару, в результаті чого зменшиться величина валового прибутку від операційної діяльності. У цих умовах негативний диференціал формується в результаті зниження рентабельності активів, навіть якщо ставки відсотків за кредит були незмінні.

Зважаючи на це, ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» рекомендується використовувати помірну стратегію залучення позикового капіталу. Необхідно своєчасно погашати та лімітувати обсяг залучених позикових джерел, так як в прогностному періоді можливі зростання середнього розміру ставки відсотків за кредит і зниження прибутку ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». В результаті цього показник ефекту фінансового левериджу прийме негативне значення, тобто на кожну гривню позикових коштів ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» буде отримувати не прибуток, а збиток.

Таким чином, алгоритм реалізації стратегії фінансової стійкості, заснований на індикаторах фінансової стійкості (рівень власного, позикового капіталу і активи піж приємства) і логічному пошуку напрямів збільшення власного капіталу, дозволить підвищити фінансову стійкість ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Основними стратегічними альтернативами реалізації стратегії фінансової стійкості, які орієнтовані на її підвищення, є політика управління активами та власним і позиковим капіталом. Використання в сукупності таких джерел поновлення необоротних активів, як амортизаційні відрахування і прибуток, а також вибір оптимального варіанту політики управління оборотними активами дозволяють підприємствам підвищувати ефективність фінансово-господарської діяльності та формують стабільний рівень фінансової стійкості. На основі розрахунку ефекту фінансового левериджу було виявлено, що ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» рекомендується використовувати помірну

стратегію залучення позикового капіталу, своєчасно погашаючи і обмежуючи залучення позикових джерел у великому обсязі.

В результаті дослідження слід зазначити, що в конкурентних умовах функціонування підприємствам для сталого розвитку необхідна ефективна система, що дає можливість своєчасно і швидко приймати оперативні рішення, використовуючи при цьому певний набір методів та інструментів їх реалізації. Стратегія фінансової стійкості підприємства є одним з ефективних механізмів регулювання рівня його фінансового стану. Розроблена стратегія фінансової стійкості підприємства дозволяє реально оцінити її фінансові можливості, максимально використовувати її внутрішній фінансовий потенціал і активно маневрувати фінансовими ресурсами. Адаптація стратегії фінансової стійкості до мінливих умов зовнішнього середовища забезпечується в першу чергу зміною напрямків формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Розділ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1 Характеристика та аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів на підприємстві

На багатьох заводах і фабриках виробництво пов'язане з постійним впливом на працівників несприятливих умов. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори нерозривно пов'язані між собою. ВПФ — це ті фактори, які в результаті свого тривалого або короткочасного впливу на людину призводять до погіршення стану його здоров'я або до травми. На виробництвах з такими умовами праці різні нещасні випадки відбуваються досить часто.

ВПФ — це фактори, які, діючи на працівника, знижують його працездатність або призводять до різних захворювань, їх часто ще називають професійними хворобами. Варто зазначити, що межа між цими двома групами факторів досить умовна. При деяких умовах шкідливі виробничі фактори можуть стати небезпечними. Наприклад, підвищена вологість відноситься до несприятливих умов праці, вона може викликати різні захворювання дихальної системи. Якщо людині доводиться в таких умовах працювати з електричним струмом, то це стає вже занадто небезпечно, а не просто шкідливо.

Всі фактори на будь-якому підприємстві можуть мати різне походження. Часто можна стикатися з несприятливими умовами праці, які виникають з вини керівництва. Це питання потребує особливої уваги з боку перевіряючих органів. Хочеться сподіватися, що велика частина небезпечних факторів має природне походження, і людині просто необхідно вжити всі заходи, щоб їх вплив був мінімальним. Всі шкідливі виробничі фактори ГОСТ поділяє на наступні групи:

- Фізичні.
- Хімічні.
- Біологічні.
- Психофізіологічні, до яких можна віднести важкі та напружені умови праці.
- Виробничі

В процесі роботи на підприємстві на працівника можуть впливати такі небезпечні й шкідливі виробничі фактори:

На виробництві завжди є технологічні процеси, обладнання, які є джерелом виділення ВПФ. До цих проваджень можна віднести:

- Очищення деталей за допомогою хімічних засобів.
- Фарбування устаткування.
- Зварювальні роботи.
- Процеси нанесення захисних антикорозійних покриттів.
- Обробку або переробку металів.

При здійсненні всіх цих процесів виділення шкідливих речовин неминуче, але, як правило, посилене їх утворення пов'язане з недотриманням технологій або невмілим їх використанням.

На багатьох виробництвах просто неможливо уникнути впливу деяких факторів. Серед них особливе місце займають:

- Температура, висока вологість і випромінювання.
- Електромагнітні поля.
- Лазерне і ультразвукове випромінювання.
- Вібрація.
- Сильний шум.
- Освітлення, яке може бути як занадто інтенсивним, так і недостатнім, що однаково шкідливо для зору.
- Вплив пилу і аерозолів.
- Заряджений повітря.
- Працюючі частини обладнання.
- машини, що рухаються, автотранспорт і механізми;
-

Кожен фактор окремо начебто і не становить особливої небезпеки для здоров'я людини при короткочасному впливі. Але часто працівник перебуває тривалий час у їх оточенні, та ще відразу декількох, тому їх вплив стає цілком відчутним.

На підприємствах, де в цехах стоять верстати та інше обладнання, без шуму, як правило, не обходиться. Постійно працює техніка видає гучні звуки, які можуть змінювати свою інтенсивність. Якщо людина змушений регулярно зазнавати такого впливу, то це негативно позначиться на його здоров'ї. Від сильного шуму починає боліти голова, підвищується тиск, знижується гострота слуху. Зрештою, від таких умов знижується працездатність, з'являється втома, знижується увага, а це вже може призвести до нещасного випадку. Керівники на подібних підприємствах повинні подбати про своїх працівників, щоб постаратися хоч трохи

зменшити негативний вплив шуму на організм. Для цього можна використовувати:

- Глушники шуму.
- Індивідуальні засоби захисту, наприклад навушники, беруші, шоломи.
- Виробляти звукоізоляцію галасливих місць з допомогою використання захисних кожухів, обладнання кабінок.
- Оздоблення приміщень звукопоглинаючими матеріалами.

Ці заходи допоможуть створити більш сприятливу обстановку для працівників.

Вібрація входить в перелік шкідливих виробничих факторів. Її можна класифікувати по декількох категоріях:

- За способом передачі: загальна і локальна.
- По своєму напрямку: вертикальна і горизонтальна.
- По часу дії: тимчасова і постійна.

В результаті постійного впливу даного фактора починає страждати не тільки нервова система, а й опорно-рухова, і система аналізаторів. Робітники, які змушені працювати в таких умовах, часто скаржаться на головні болі, запаморочення, заколисування.

Якщо додати ще і вплив супутніх чинників, таких як вологість, висока температура, шум, то це тільки посилює шкідливий вплив вібрації. Для захисту від неї можна запропонувати наступні заходи:

- Заміна обладнання на більш технологічне.
- Використання м'яких покриттів на вібруючих частинах приладів або устаткування.
- Установка агрегатів на ґрунтовний фундамент.

Хімічні Речовини з цієї групи можна розрізняти за наступним категоріям:

1. За своїм впливом на організм людини шкідливі та небезпечні виробничі фактори хімічної природи поділяються на:
  - Токсичні. Діють негативно на весь організм, наприклад чадний газ, ртуть, свинець.
  - Дратівливі. Такі речовини, як ацетон, хлор, оксиди азоту викликають подразнення слизових оболонок.
  - Канцерогенні. Оксиди хрому, берилій зі своїми з'єднаннями можуть призводити до розвитку ракових клітин.
  - Викликають алергічні реакції.

- Мутагенні. Провокують зміни на рівні ДНК клітини.
- Впливають на репродуктивну функцію.

2. За способом надходження в організм:

- Через дихальну систему.
- Через ШКТ.
- Через шкіру та слизові оболонки.

Також дані шкідливі фактори виробничого середовища впливають різною мірою, залежно від чого серед них виділяють:

- Надзвичайно небезпечні.
- Небезпечні високою мірою.
- Помірно небезпечні.
- Малонебезпечні.

Якщо на шкідливих підприємствах досить ефективно налагоджено використання засобів захисту, то робітники будуть піддаватися впливу небезпечних речовин в набагато меншому ступені.

До психофізіологічних факторів можна віднести тягар умов праці і його напруженість. Коли мова йде про важку працю, то мається на увазі:

- Велике навантаження на опорно-рухову, серцево-судинну, дихальну системи.
- Величина статичного навантаження.
- Число однакових рухів.
- Величина вантажів, які доводиться піднімати.
- Поза робітника під час виконання процесу.

Під напруженістю роботи мається на увазі навантаження на нервову систему, органи почуттів (більше аналізатори). Сюди можна віднести тривалу розумову роботу, монотонність виконуваних процесів, емоційні перевантаження. Все це шкідливі виробничі фактори, які, якщо розібратися, практично кожен з нас на своєму робочому місці відчуває в тій чи іншій мірі.

На будь-якому підприємстві необхідно з метою створення сприятливих умов для працівників намагатися забезпечувати комфортну обстановку. Це стосується, насамперед, чистоти повітря у виробничих приміщеннях. Санітарно-гігієнічні служби розділяють основні шкідливі виробничі фактори на хімічні речовини та промисловий пил. Перші, в свою чергу, поділяються на:

- Промислові отрути, які часто знаходять своє застосування на виробництві.
- Отрутохімікати для сільського господарства.

- Лікарські препарати.
- Битову хімію.
- Отруйні речовини.

Велика кількість пилу також є актуальною проблемою гірничодобувної промисловості, металургійної, машинобудівної, сільського господарства. Негативний вплив пилу проявляється в тому, що вона здатна провокувати розвиток легеневих захворювань. На будь-якому підприємстві працівників виявляється вплив шкідливих виробничих факторів відразу з кількох груп, тобто комплексне. Саме тому питання забезпечення захисту від негативного їх дії стоїть достатньо гостро у виробничій сфері.

Незважаючи на всі заходи, спрямовані на нейтралізацію шкідливого впливу факторів, неможливо досягти ідеальних умов праці. Це не дозволяють зробити особливості технологічних процесів, продукція та сировина для її виготовлення. Тому для керівників захист від шкідливих виробничих факторів — це першочергове завдання. Керуватися при цьому необхідно наступними пріоритетами:

- Усунути небезпечний фактор або знизити ризик його впливу.
- Використовувати безпечні методи роботи.
- Здійснювати боротьбу з небезпечним фактором і його джерелом.
- Ефективно використовувати засоби індивідуального захисту.

Часто буває так, що всі вжиті заходи не можуть забезпечити повністю безпечні умови праці, в цих випадках без застосування ЗІЗ просто не обійтися. Серед них можна виділити наступні категорії, які найбільш поширені у використанні:

-Від вібрації можуть бути: рукавиці, надолонники, рукавички. Так як такий захист може знижувати ефективність праці за незручності роботи, то треба передбачати додаткові перерви.

- Навушники від шуму. Але вони можуть знижувати здатність людини орієнтуватися в просторі, провокувати головні болі через здавлювання.
- Респіратори і протигази. Тривалий час працювати в них дуже складно і незручно, тому слід шукати альтернативні засоби захисту.

До шкідливих та небезпечних виробничих факторів можна віднести:

- машини, що рухаються, автотранспорт і механізми;
- рухомі незахищені елементи механізмів, машин і виробничого обладнання;
- падаючі вироби техніки, інструмент і матеріали під час роботи;
- ударна хвиля (вибух посудини, що працює під тиском пари рідини);
- струмені газів і рідин, що стікають, із посудин і трубопроводів під тиском;

- підвищене ковзання (через зледеніння, зволоження й замаслювання поверхонь, по яких переміщується робочий персонал);
- підвищені запыленість й загазованість повітря;
- підвищена чи знижена температура поверхонь техніки, обладнання й матеріалів;
- підвищена чи знижена температура, вологість і рухомість повітря;
- підвищений рівень шуму, вібрації, ультра- та інфразвука;
- підвищена напруга в електричному ланцюзі, замикання якого може відбутися через тіло людини;
- підвищений рівень статичної електрики;
- гострі кромки, задирки й шорсткість на поверхнях обладнання й інструментів;
- відсутність чи нестача природного світла;
- недостатня освітленість робочої зони;
- знижена контрастність об'єктів в порівнянні з фоном;
- пряма блискість (прожекторне освітлення територій виробництв, світло фар автотранспорту) і відбита блискість (від розлитої води й інших рідин на поверхні територій виробництв);
- підвищена пульсація світлового потоку;
- підвищений рівень ультрафіолетової й інфрачервоної радіації;
- хімічні речовини (токсичні, подразнюючі, сенсibiliзуючі, канцерогенні, мутагенні, що впливають на репродуктивну функцію людини);
- хімічні речовини, що проникають в організм через органи дихання, шлунково-кишковий тракт, шкірні покриви і слизові оболонки;
- патогенні мікроорганізми (бактерії, віруси, гриби, найпростіші) і продукти їхньої життєдіяльності;
- перевантаження (статичні й динамічні) і нервово-психічні чинники (емоційні перевантаження, перенапруга аналізаторів, розумова перенапруга, монотонність праці).

Рівні небезпечних і шкідливих виробничих факторів не повинні перевищувати граничнодопустимих значень, встановлених у санітарних нормах, правилах і нормативно-технічній документації.

Можна зробити висновок про те, що засоби індивідуального захисту, з одного боку, зменшують вплив шкідливих факторів, а з іншого — можуть створювати іншу небезпеку для здоров'я працівника. Вони спрямовані, насамперед, на те, щоб шкідливі виробничі фактори не надавали свого небезпечного впливу на людину. З цією метою на будь-якому підприємстві в обов'язковому порядку повинен проводитись інструктаж з безпеки. Дата проведення, зміст фіксуються у спеціальному журналі за підписом усіх інструктируємих і того, хто провів цей інструктаж. Всього можна виділити кілька різновидів такої роботи:

- Вступний інструктаж. Його проводять в обов'язковому порядку з прийнятими на роботу особами. Тут не має значення ні вік, ні стаж або посаду.
- Первинний. Здійснюється вже на своєму робочому місці, проводить його зазвичай майстер або керівник даного відділу або цеху.
- Повторний. Проводиться для всіх без винятку працівників через кожні півроку.
- Позаплановий. Його проводять, якщо:
  - Змінилися правила.
  - Змінився технологічний процес.
  - Придбали нове обладнання.
  - Були виявлені випадки порушення працівниками правил техніки безпеки.
  - Після тривалих перерв у роботі.

Досить часто можна зустріти на практиці ситуацію, коли працівникам просто дають розписатися в журналах з техніки безпеки без проведення інструктажу. Це просто неприпустимо. Будь-який нещасний випадок у цій ситуації буде повністю лежати на совісті таких недбайливих керівників, які працюють тільки для галочки.

ВИСНОВКИ

В результаті проведених досліджень нами сформульовані наступні висновки.

1. На основі узагальнення різних теоретичних підходів запропоновано визначення фінансової стійкості підприємства, що розкриває дану категорію з різних сторін. Воно відрізняється багатоаспектністю, враховує вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансову стійкість і рівень фінансового потенціалу корпорації.

2. В рамках дослідження були виявлені і систематизовані фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливає на фінансову стійкість підприємства. Всі представлені фактори взаємопов'язані між собою і доповнюють один одного, тому при розробці та реалізації бізнес-планів та економічних програм, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємств, вони повинні враховуватися в комплексі.

Вплив зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємства практично неможливо спрогнозувати, тому їх відносять до числа некерованих; в свою чергу, внутрішні фактори піддаються прогнозуванню і є керованими. Виходячи з відмінних властивостей, властивих підприємствам, були визначені внутрішні чинники, що здійснюють значний вплив на фінансову стійкість даних господарюючих суб'єктів: якість управління; інноваційна діяльність; рівень технологічного виробництва.

З метою мінімізації негативного впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на фінансову стійкість і фінансовий стан підприємства сформована стратегія фінансової стійкості

3. Для комплексного дослідження фінансової стійкості підприємства і виявлення негативного впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища були розроблені етапи проведення діагностики фінансової стійкості підприємства.

Діагностика фінансової стійкості корпорації включає в себе дослідження факторів, визначення ступеня їх впливу на фінансову стійкість, що дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення щодо попередження або усунення їх негативного впливу. У діагностику також входять визначення конкурентних переваг і слабких позицій підприємства, дослідження майнового стану та джерел його формування. На заключних етапах проводиться оцінка показників фінансової стійкості та визначається рівень фінансового потенціалу підприємства. У свою чергу, послідовність визначення фінансового потенціалу полягає в наступному: (1) оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками; (2) складання кривої фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками і визначення рівня її фінансового потенціалу; (3) оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм «наявність ефективної системи управління фінансами»; (4) комплексна оцінка фінансового потенціалу підприємства.

Результати, отримані в ході проведення діагностики фінансової стійкості, створюють базу для розробки стратегічних напрямків щодо її підвищення.

ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» - одне з найбільших судноплавних компаній не тільки в Україні, але й у Західній Європі. Основними видами діяльності компанії є: (1) внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів морським і річковим транспортом; (2) суднобудування та судноремонт.

Показники господарської діяльності ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» показали, що розмір чистого прибутку від звичайної діяльності підприємства у 2019 р. знизився у порівнянні з 2017р. на 10134 тис. грн. і склав - 8635 тис. грн., при тому, що собівартість у звітному періоді 2019 року зросла на 68781 тис. грн., порівняно з аналогічним періодом 2017 року (тобто з 745030 тис. грн. до 813811 тис. грн. відповідно).

5. У майні ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» переважають основні засоби. Це є характерним для підприємств, промислово-виробничих

підприємств, яким і є досліджуване підприємство. Так, у 2019 р. величина необоротних активів складала 124256 тис. грн., а це на 4,9% більше, ніж у 2017 р., коли їх величина становила 118400 тис. грн. Що стосується оборотних активів, то тут переважають матеріальні оборотні активи. Їх величина за досліджуваний період значно зменшилася з 55123 тис. грн. до 51587 тис. грн. Це сталося за рахунок зменшення запасів і товарів, які займають найбільшу частку у структурі оборотних активів

Зробивши оцінку фінансового стану ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», було встановлено, що підприємство має нестабільний фінансовий стан, про що свідчать відповідні показники. Рентабельність активів склала в 2019 р. 2,1%, а це на 4,1% менше, ніж у 2017 р., коли величина даного показника складала 2,1%. Таке зменшення рівня рентабельності активів свідчить про зниження ефективності господарської діяльності. Рентабельність власного капіталу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» в 2017 р. складає 0,9%, в 2019 р. показник склав -7,2%. За досліджуваний період відбулося зменшення показника на 8,1%. Це означає, що підприємство покращило свою привабливість для інвесторів.

6. В ході діагностики фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» було виявлено, що у 2019 р. підприємство функціонує переважно за рахунок позичених джерел фінансування. Досліджуване ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» не забезпечене власними оборотними коштами для підтримки своєї фінансової стійкості. Динаміка коефіцієнта фінансової залежності підтверджує не достатньо високий рівень фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Досліджуване підприємство у 2019 р. характеризувалося низьким рівнем фінансового потенціалу.

7. Формування стратегії фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» з урахуванням визначення ступеня впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища дає можливість спрогнозувати перспективи розвитку

підприємства та розробити заходи щодо мінімізації ймовірності настання можливих загроз її фінансової стійкості. Результати проведення діагностики фінансової стійкості і оцінка стратегічної фінансової позиції ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» в рамках формування стратегії дозволяють виявити можливості і обмеження її стійкого фінансового розвитку.

Контроль за реалізацією стратегії фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» здійснюється на основі проведення моніторингу індикаторів фінансової стійкості і фінансового контролінгу з метою виявлення і запобігання негативним тенденціям в діяльності підприємства.

8. Поданий алгоритм реалізації стратегії фінансової стійкості базується на індикаторах фінансової стійкості: рівні власного, позикового капіталу і активів корпорації, пошуку напрямків зростання власного капіталу в умовах достатнього і недостатнього його рівня з метою підвищення фінансової стійкості.

9. Стан активів підприємства прямо пов'язаний з політикою управління активами, що проводиться ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» і спрямованої на підвищення ефективності її фінансово-господарської діяльності.

Рівень власного капіталу ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» виступає індикатором його фінансової стійкості. Достатній рівень даного показника визначається ефективною політикою управління власним капіталом підприємства і політикою управління її активами. У свою чергу, правильно сформована політика управління власним ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» корпорації впливає на політику управління прибутком, від якої залежить величина рентабельності активів і частка приросту власного капіталу, що виступають передумовами для підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство».

Підприємство з переважаючою часткою власного капіталу в його загальній структурі характеризується досить високим рівнем фінансової стійкості, при цьому слід використовувати можливості приросту прибутку за рахунок залучення

позикового капіталу, тим самим підвищуючи темпи розвитку ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»».

Використання позикового капіталу дає можливість для розширення масштабів фінансово-господарської діяльності, підвищення рентабельності капіталу і забезпечення більш високого рівня фінансового потенціалу.

Ефективне використання власних і позикових коштів є одним з головних напрямків в реалізації стратегії фінансової стійкості ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». Політика управління власним капіталом і політика, пов'язана із залученням і управлінням позиковим капіталом, повинні бути орієнтовані на збільшення частки власного капіталу підприємства, що дозволить підвищити його фінансову стійкість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрютина М. С. Экспресс-анализ финансовой отчетности: методическое пособие. Москва: Издательство «Дело и Сервис», 2015. 256 с.
2. Авдющенко А.С. Обґрунтування можливості використання агрегованого показника для оцінки економічного стану підприємства. Науковий вісник НГУ. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>
3. Алексеева А.И. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Финансы и статистика, 2017. 672 с.
4. Андрійчук В.Г. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 52 – 63
5. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 328 с
6. Балакин М.Ф. Методические аспекты финансовой устойчивости URL: <http://www.uecs.ru/ekonomicheskiiyanaliz/item/1866-2012-12-24-12-09-57>
7. Барановська О.М. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vpabia/2018_12/stat/UDK%20334.htm.pdf
8. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування. Монографія. Київ: ТОВ «ПанТот», 206. 280 с.
9. Бова В.А. Оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства. XV Міжнародна науковопрактична конференція «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки». 16 листопада 2016 року. Київ НТУУ «КПІ», 2016 148-149 с.
10. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия Москва: Изд-во SmartBook, 2015. 776 с.

11. Бригхэм Ю.Ф., Хьюстон Дж.А. Финансовый менеджмент. СПб: Питер, 2018. 592 с
12. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
13. Ванькович Д.В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. Фінанси України (укр.). 2017. № 9. С.112-118
14. Вахрушина М.А. Анализ финансовой отчетности: Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Вузовский учебник, НИЦ ИНФРА-М, 2017. 432 с.
15. Винник Т.М. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Фінанси підприємств» за ОР «Бакалавр» для студентів денної та заочної форм навчання економічних спеціальностей. Тернопіль: ТНТУ, 2017. 80 с.
16. Височан О.С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація. : автореф. дис.... канд. екон. Наук: 08.00.09. Держ. Акад. Статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. Київ, 2015. 23 с.
17. Войтоловский Н.В. Комплексный экономический анализ предприятия: учебное пособие. СПб: Издательский дом «Питер», 2016. 255 с.
18. Волынский В.Ю., Лебедева Р.Г Современное состояние теории и практики оценки финансовой устойчивости предприятия. Проблемы экономики, финансов и управления производством. 2017. № 31. с.12-16
19. Габор С.С., Габор В.С. Ефективність як економічна категорія. Інноваційна економіка. 2016. № 7. С. 14–17
20. Грабовецький Б.Є. Економічний. URL:: <http://subject.com.ua/pdf/60.html>
21. Гришова І.Ю., Стоянова-Коваль С.С. Аналітичне забезпечення економічного розвитку підприємств з позицій інвестиційної привабливості. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал. Черніг. нац. технол. ун-т. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2019. № 2 . С. 195-204

22. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання: монографія. Київ: Ліра-К, 2015. 182 с.
23. Донцова Л.В., Никифорова Н.А. Анализ финансовой отчетности: Учебное пособие. 2-е изд. Москва: Издательство «Дело и сервис», 2018. 336 с.
24. Жучкова Г.А. Результативність діяльності підприємства: науково-методичні аспекти визначення URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2517>
25. Загорулько Ю.І., Дехтяр Н.А. Фінансова стійкість підприємства як економічна категорія. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. 2016. №4. с. 237-246
26. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310с.
27. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. Том 19. № 1. 248 с.
28. Економіка підприємства: навч. посіб / за ред. А. В. Шегди. Київ: Знання, 2018. 431 с.
29. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2018. 310с.
30. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2020. Том 19. № 1. 248 с.
31. Інновації у фінансовій сфері: монографія / [В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов та ін.] ; за заг. ред. В. М. Опаріна. Київ : КНЕУ, 2016. 444 с.

32. Исаева Э.В. Механизм оценки финансовой устойчивости предприятия, опирающийся на концепцию свободного денежного потока. Финансовый бизнес. – 2018. № 2. С. 42-46
33. Канке А.А., Кошечая И.П. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия: учебное пособие. 2-е изд., испр. и доп. Москва: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2008. 288 с.
34. Комплексный экономический анализ предприятия: учебное пособие. / под общ. Ред. Н.В. Войтоловский СПб: Издательский дом «Питер», 2016. 255 с.
35. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку. Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів: ЧДТУ, 2019. № 43. 54–59 с.
36. Кравченко В.Н., Лысенко А.Ю. Диагностика и оценка эффективности основной деятельности предприятия. Економіка промисловості. 2016. № 4(52). С. 145–152
37. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз: підручник Київ:: Центр учбової літератури, 2012. – 392 с.
38. Кустрич Л.А. Применение методических подходов оценки финансовой устойчивости предприятия как этап процесса управления ею. Современные технологии управления. 2017. № 11 (47). с С. 27-31
39. Куцик В.І., Борисенко Н.В. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. 2019. Вип. 19.13. С. 274-278
40. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, Т.В. Перекрест та ін. Запоріжжя: КПУ, 2016. 188 с.
41. Лісовий, А.В., І.І. Чуницька Аналіз фінансових ресурсів як базис формування фінансового потенціалу. Бізнес Навігатор. 2017. Спецвип.21. С. 96-101

42. Муза І.М. Проблеми розвитку фінансової стійкості підприємства в сучасній економіці. URL: <http://www.rusnauka.com>
43. Офіційний сайт ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство». URL: <http://udp.one>
44. Петрушка Т.О. Оцінювання ефективності ресурсного забезпечення виробничо-господарської діяльності промислових підприємств. Науковий вісник НЛТУ України : Збірник науково-технічних праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2016. Вип. 21.02. С. 269–275
45. Прошунина Э.С. Факторы, влияющие на финансовую устойчивость предприятия. Вестник Академии знаний. 2018. № 1 (8). С. 46–50
46. Поддєрьогін А.М. Фінансова стійкість підприємств у економіці України: монографія / А.М. Поддєрьогін, Л.Ю. Наумова. – К. : КНЕУ, 2011. – 184 с.
47. Рогоза М.Є. ,Вергал К.Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2017. 136 с.
48. Рибак О.М., Комісарова П.О. Стратегія фінансової стійкості в умовах посткризових явищ. URL: <http://www.rnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/.../2519>
49. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие / Г. В. Савицкая. 6-е изд., испр. и доп. Москва: НИЦ Инфра-М, 2015. 378 с.
50. Шемаєва Л.Г., Безгін К.С. та ін Управління якістю бізнес-процесів на підприємстві: монографія; Харківський національний економічний ун-т. Харків: Вид. ХНЕУ, 2017. 240с.
51. Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности: Учебник для вузов. – 1-е изд., доп. и испр. Москва: ИНФРА-М, 2018 416 с.
52. Охрана труда в машиностроении: Учебник для машиностроительных вузов; Под. Ред.Е.Я. Юдина, С.В. Белова – 2-е издание, переработанное и дополненное – М.:Машиностроение, 1983, 432 с.

53. Воронов І. О., Коваленко І. Д., Афанасьєв П. В., Булгач Т. В. Основи охорони праці. — К.: Генеза, 2004. — 263с.
54. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. Основи охорони праці К.: Каравела, 2004. — 408с.
55. Гогіташвілі Г. Г. Системи управління охороною праці. — Л.: Афіша, 2002. 320с.
56. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці. — Л.: Афіша, 2002. — 320 с.

Додаток А

Таблиця А.1 – Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства

Показник	Розрахунок	Використовувані скорочення	Нормативне значення	Зміст
Коефіцієнт концентрації власного капіталу ($K_{ВК}$)	$K_{ВК} = ВК / ВБ$	ВК – власний капітал; ВБ – валюта балансу	$\geq 0,6$	Визначає, скільки грошових коштів підприємство вкладає в свою діяльність – самофінансується
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($K_{ПК}$)	$K_{ПК} = ПК / ВБ$	ПК – позиковий капітал; ВБ – валюта балансу.	$\leq 0,4$	Визначає, скільки позикового капіталу припадає на одиницю фінансових ресурсів або ж фактично частку позикового капіталу в сумі фінансових ресурсів підприємства
Коефіцієнт фінансування	$K_{Ф} = ВК / ПК$	ВК – власний капітал; ПК – позиковий капітал	≥ 1	Показує співвідношення власного і позикового капіталу
Коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{ФС}$)	$K_{ФС} = (ВК + ДСЗ) / ВБ$	ДСЗ – довгострокові зобов'язання	0,8-0,9	Показує частку джерел коштів, використовуваних тривалий час.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{МВК}$)	$K_{МВК} = ВОК / ВК$	ВОК – власні оборотні кошти	0,2-0,5	Показує фінансову стійкість і відображає частку власних коштів, використовуваних для фінансування діяльності підприємства
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними коштами ($K_{ЗЗВ}$)	$K_{ЗЗВ} = ВОК / З$	З – запаси	$\geq 0,6-0,8$	Показник фінансової стійкості підприємства, визначає стан оборотного капіталу і відображає частку запасів і витрат, покритих власними засобами
Коефіцієнт прогнозу банкрутства	$K_{ПБ} = (З + НЛА + КСЗ) / ВБ$	НЛА – найбільш ліквідні активи КСЗ –	Чим вище значення, тим нижча	Показує здатність підприємства розплачуватися по своїх

(Кпб)		короткострокові зобов'язання	небезпека банкрутства	короткострокових зобов'язаннях при умові сприятливої реалізації запасів
-------	--	------------------------------	-----------------------	---

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Абсолютні показники фінансової стійкості

Показник	Розрахунок	Використовувані скорочення	Зміст
Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	$ВОК = ВК - НА + ДЗ$	ВК – реальний власний капітал; НА – величина необоротних активів (І розділ балансу); ДЗ - довгострокова дебіторська заборгованість	Це сума, на яку оборотні активи організації перевищують її короткострокові зобов'язання
Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ВДД)	$ВДД = ВОК + ДСЗ + ЦФН$	ДСЗ – довгострокові кредити і позики; ЦФН – цільове фінансування і надходження	Даний показник характеризує величину засобів, здатних брати участь у виробничій діяльності господарюючого суб'єкта, в тому числі і цільове фінансування, що надходить за програмами держави
Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ОДЗ)	$ОДЗ = ВДЖ + КПК$	ВДЖ – власні і довгострокові позикові джерела фінансування запасів; КПК – короткострокові позикові кошти	Це сума власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат і короткострокових позик. Забезпеченість запасів і витрат джерелами формування є основою фінансової стійкості господарюючого суб'єкта

Додаток В

Таблиця В.1 – Характеристика типів фінансової стійкості

Тип фінансової стійкості	Джерела фінансування запасів	Числові межі значення	Оцінка ризику і витрат на фінансування
Абсолютний	Власні оборотні кошти	$M = (1, 1, 1)$	Мінімальний ризик, найвищі витрати на фінансування (власний капітал найдорожче джерело, до того ж оплачуване з чистого прибутку)
Нормальний	Власні оборотні кошти і довгострокові зобов'язання	$M = (0, 1, 1)$	Низький ризик, досить високі витрати на фінансування
Нестійкий	Власні оборотні кошти, довгострокові зобов'язання і короткострокові кредити і позики	$M = (0, 0, 1)$	Ризик досить високий, організація недостатньо кредитоспроможна і можливі проблеми з відновленням короткострокових кредитів і запасів, витрати на фінансування досить низькі
Кризовий	Власні оборотні кошти, довгострокові зобов'язання, короткострокові кредити і позики, кредиторська заборгованість	$M = (0, 0, 0)$	Ризик найвищий, є проблеми з відновленням кредитів і позик; небезпечна наявність кредиторської заборгованості, сформованої перед недружніми організаціями; витрати мінімальні

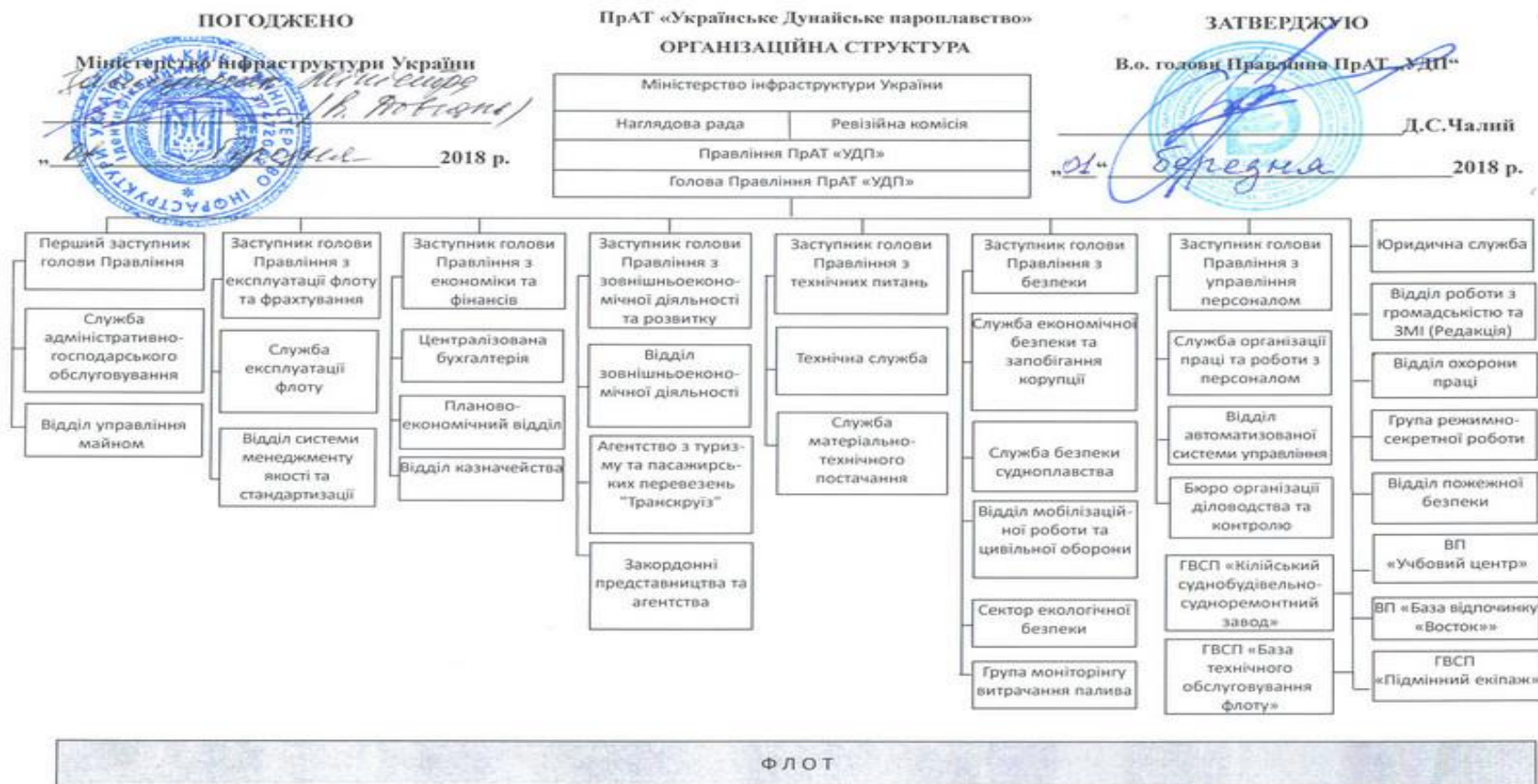

Рис. Б.1. Організаційна структура ПрАТ «Українське Дунайське пароплавання»

Джерело: складено за матеріалами підприємства

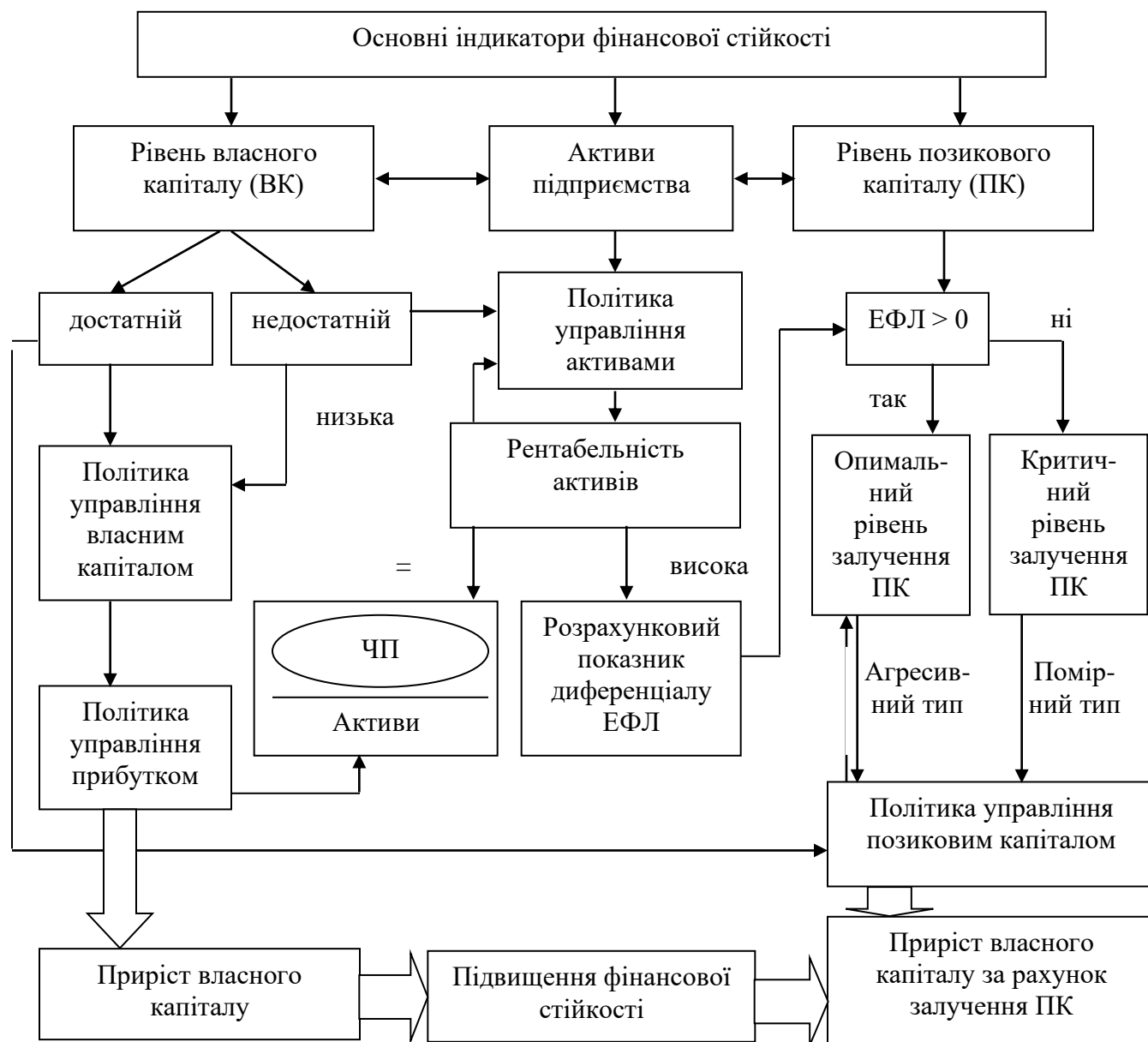

Рис. В.1. Алгоритм реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено на основі [1] складено за матеріалами підприємства

